

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské sociální práce

Dobrovolnický projekt pro mládež

Bakalářská práce

Studijní program

Sociální práce kombinované studium

Autor: Ivana Šišková
Vedoucí práce: Mgr. Iva Linhartová

Olomouc 2024

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci zpracovala samostatně na základě použitých pramenů a literatury uvedených v bibliografickém seznamu.

V Olomouci 24. 4. 2024

Ivana Šišková

Poděkování

Na tomto místě chci poděkovat nejprve vedoucí práce, paní Mgr. Ivě Linhartové za její obětavé a vstřícné vedení v průběhu psaní práce. Děkuji za všechny připomínky, trpělivost i zpětnou vazbu, kterou mi vždy ochotně poskytla. Poděkování patří také celé mé rodině, přátelům a kolegům za podporu během studia a psaní bakalářské práce.

Obsah

Úvod.....	9
1 Dobrovolnictví.....	11
1.1 Vývoj dobrovolnictví na území České republiky	12
1.2 Mládež a dobrovolnictví.....	13
1.2.1 Peer mentoring.....	14
1.2.2 Mezigenerační dobrovolnictví.....	15
2 Management dobrovolnictví.....	17
2.1 Koordinátor dobrovolníků.....	19
2.2 Péče o dobrovolníky	19
2.3 Etické hledisko dobrovolnictví a etický kodex dobrovolníka.....	21
3 Ukotvení tématu v sociální politice.....	23
3.1 Legislativní ukotvení	25
3.2 Občanská společnost.....	25
4 Ukotvení tématu v kontextu sociální práce	27
4.1 Sociální práce s mládeží	28
4.2 Komunitní sociální práce.....	30
5 Analýza potřebnosti projektu	33
5.1 Příčiny problému a jeho dopady na cílovou skupinu	33
5.2 Příklady řešení dané problematiky	34
5.3 Popis získávání dat a vyhodnocování výchozího stavu.....	35
5.4 Velikost a specifika cílové skupiny	37
5.5 Specifika stakeholderů.....	37
6 Představení projektu.....	39
6.1 Charakteristika obce Kroměříž	39
6.2 ADRA o. p. s.	41
7 Cíle projektu	42
7.1 Cílové skupiny a očekávaný dopad projektu	42
8 Klíčové aktivity a indikátory splnění	44
9 Indikátory a výstupy klíčových aktivit	50
10 Management rizik.....	52
11 Předpokládané výsledky projektu a popis přidané hodnoty projektu	54
12 Harmonogram.....	55
13 Rozpočet	56
14 Logframe projektu.....	58
Závěr	62
Bibliografie.....	64

Seznam obrázků	71
----------------------	----

Úvod

Dobrovolnictví je činnost, kterou vykonává člověk ve prospěch druhých lidí, v jeho volném čase a bez nároku na finanční odměnu. O dobrovolnictví se hovoří jako o veřejně prospěšné činnosti. Tato činnost se může odehrávat jak ve formální, tak neformální rovině. Neformální dobrovolnictví provází lidskou společnost od začátku její existence, neformální dobrovolnictví například Tošner (2014, s. 6) pojmenovává jako dobrovolnou občanskou výpomoc. Tato bakalářská práce se zaměří na dobrovolnictví formální. Toto dobrovolnictví reguluje Zákon o dobrovolnické službě, který určuje standardy výkonu dobrovolnické služby, zajišťuje ochranu dobrovolníků i příjemců dobrovolnické služby. Dobrovolnictví je nedílnou součástí sociální práce i důležitým prvkem sociální politiky státu. Dobrovolnictví podporuje aktivní občanství ve společnosti, posiluje sociální soudržnost, ale má také pozitivní dopad při snižování sociálního vyloučení.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části. Cílem teoretické části práce je konceptualizace tématu dobrovolnictví jako smysluplného způsobu trávení volného času mladých lidí, který má pozitivní dopad nejen na samotného dobrovolníka, ale i příjemce dobrovolnické pomoci a celou společnost. V teoretické části práce bude zmíněna mládež v kontextu dobrovolnictví, metoda peermentoringu, bude zde zmíněna mezigenerační solidarita v rámci dobrovolnictví a řízení dobrovolnické činnosti. Dále se práce bude věnovat roli koordinátora dobrovolníků a etickému kodexu dobrovolnické činnosti. Teoretická část práce bude zasazena do kontextu sociální politiky, funkcím, které souvisejí s dobrovolnictvím a legislativní ukotvení, z kapitoly sociální politiky bude vyplývat, že dobrovolnictví může být nástrojem pro posílení sociální soudržnosti a podpory občanské společnosti. Dobrovolnictví je nedílnou součástí sociální práce, protože dobrovolníci mohou přispívat svou energií a věnovaným časem druhým ke zlepšení kvality života příjemcům dobrovolnické činnosti, proto se závěrečná kapitola teoretické části práce bude věnovat teoriím a metodám sociální práce, konkrétně sociální práci s mládeží a sociální práci v komunitě. V praktické části bude vypracována analýza potřebnosti projektu, který cílí na zapojení mládeže z Dětského domova do dobrovolnického programu pro studenty, který funguje pod nestátní neziskovou organizací ADRA a jejím dobrovolnickým centrem. Navrhovaný projekt vychází z požadavku specifického cíle Plánu sociálního začleňování města Kroměříže, který navrhuje opatření vedoucí ke snížení a prevenci rizikového chování a sociálního vyloučení mladých lidí ve městě Kroměříž a ukládá si za cíl, navést mladé lidi k smysluplnému trávení volného času, což dobrovolnictví nabízí. Cílem praktické části

bakalářské práce je představení projektu na zapojení výše zmíněné cílové skupiny do dobrovolnického programu pro studenty s názvem Studentský dobrovolnický klub pod dobrovolnickým centrem ADRA a prezentovat pozitivní dopady dobrovolnictví jak pro dobrovolníka, tak i celou společnost.

1 Dobrovolnictví

Dobrovolnictví je veřejně prospěšná činnost a odehrává se v neformální a formální rovině. Neformální dobrovolnictví je součástí společnosti od začátku její existence, jedná se například o sousedskou výpomoc. Tošner (2014, s. 6) toto neformální dobrovolnictví nazývá dobrovolnou občanskou výpomocí. Naproti tomu formální dobrovolnictví nabízí zájemcům zapojení do činnosti v různých organizacích, na základě občanskoprávní smlouvy, kterou s dobrovolníkem uzavře dobrovolnické centrum nebo konkrétní organizace. Dobrovolník má díky této smlouvě jasně stanovenou roli, práva i povinnosti. Zapojit se do dobrovolnictví lze formálně od patnácti let, jde – li o dobrovolnickou službu na území České republiky (Zákon o dobrovolnické službě č. 198/2002 Sb. [online]).

Dle Zákona o dobrovolnické službě č. 198/2002 Sb. je dobrovolník každý, kdo ze své dobré vůle, ve svém volném čase a bez nároku na finanční odměnu vykonává činnost ve prospěch druhých lidí nebo ve prospěch společnosti. Sozanská a Tošner (2006, s. 152) definují dobrovolnictví jako vědomou, svobodně zvolitelnou činnost ve prospěch druhých, kterou poskytují občané bezplatně. Dodávají, že dobrovolník věnuje vědomě čas činnosti, která je časově i obsahově vymezena, je to také pravidelný a spolehlivý zdroj pomoci pro občana či organizaci, která s dobrovolníky spolupracuje, zároveň je dobrovolnictví zdrojem nových zážitků, příležitostí a zkušeností, které přispívají k osobnímu růstu dobrovolníka. Dobrovolníci se mohou angažovat v různých oblastech společenského života, jedná se například o oblast zaměřenou na životní prostředí, politiku, obnovu památek a podporu kultury nebo právě sociální oblast, na kterou směřuje tato práce. Gregorová a Stachoň (2014, s. 106) uvádí, že dobrovolnictví v sociálních službách roste na významu. Podíl na tom nese deinstitucionalizace sociálních služeb, jejímž záměrem je postupné vytvoření a zabezpečení podmínek pro nezávislý a svobodný život pro všechny občany odkázaných na pomoc společnosti v přirozeném prostředí komunity s podporou odborníků, členů rodiny a také dobrovolníků.

S dobrovolnictvím je úzce spojen altruismus, tedy činnost ve prospěch jiných bez nároku na odměnu. Frič (2010, s. 107) uvádí, že se jedná o velmi silný motivační prvek. Někteří však zpochybňují, že altruismus skutečně existuje. Ghiselin (1974, s. 80) in Frič 2010, s. 6, se například k altruismu vyjádřil takto: „*Stáhněte altruistu z kůže a najdete pod ní pokrytce*“. Každý, kdo se nějakým způsobem obětuje pro druhé očekává, že mu jeho altruismus bude v budoucnu oplacen, buď stejnou činností nebo různými odměnami od společnosti či komunity,

ve které žije. Frič (2010, s. 108) rozlišuje několik forem altruismu s ohledem na situaci v České republice:

- Reciproční altruismus – dobrovolnictví může vést k užitečným kontaktům, dobrovolník je zde motivován vlastním prospěchem, ale odměnou je i dobrý pocit z přínosu pro komunitu
- Normativní altruismus – dobrovolnictví se věnují konkrétní činnosti na základě vědomí jejich morální povinnosti vůči okolí
- Emocionální altruismus – nejdříve lidé pomáhají svým blízkým a teprve poté ostatním lidem, například formou formálního dobrovolnictví
- Křesťanský altruismus – v České republice přetrvává křesťanský morální kodex, který klad důraz na pomoc bližnímu, toto jednání není motivováno osobním prospěchem

Frič dodává, že altruismus může obsahovat i prvky sobectví. Podstatné je, že i dobročinnost motivovaná osobním prospěchem může pomáhat ostatním a měla by být respektována. Matulayová (2016, s. 14) tvrdí, že jeden motivující prvek není možné určit. Motivace dobrovolníků zahrnuje směs vlastního zájmu a altruismu. Matulayová také uvádí, že výzkumy dlouhodobě ukazují motivaci lidí k dobrovolnické činnosti pomocí hodnot jako je pomoc lidem, solidarita a zájmem zlepšit věci. Významné je také sociální prostředí, ve kterém lidé žijí, normy v dané kultuře a potřeba sociálních kontaktů. Důležitou roli také hraje motivace související s osobnostním rozvojem a přání aktivně a smysluplně trávit volný čas.

1.1 Vývoj dobrovolnictví na území České republiky

Již v dobách raného středověku probíhala forma řízené dobročinnosti. Souviselo to především s církví jako institucí, která má péči o druhé jako jedno ze svých posláních. V tomto období se zakládaly zejména útulky a špitály při kláštorech. Velký rozmach zažilo dobrovolnictví na našem území v období Národního obrození, kdy byl založen například spolek Mánes nebo Sokol. Po vzniku Československého státu přišla další vlna různých forem dobrovolnictví, vytvořily se nejrůznější spolky – soukromé, oficiální, národnostní, obecné, náboženské apod. Po roce 1948 se však situace výrazně změnila, vítězná komunistická strana začala přetvářet oblast dobrovolnictví podle svých potřeb a vše, co nebylo v souladu s komunistickou ideologií, bylo postupně likvidováno. Komunistická strana nahradila doposud fungující organizace svými vlastními, například Československý svaz mládeže nebo Pionýr.

Na počátku 90. let se začalo dobrovolnictví v České republice rozšiřovat, s nástupem dobrovolnických center, která se věnovala profesionálnímu rozvoji této oblasti. Dobrovolnická centra si berou za cíl propagovat dobrovolnictví a dárcovství ve společnosti, realizovat vlastní dobrovolnické programy a poskytovat vzdělávání, jak veřejnosti, tak samotným dobrovolníkům. Klíčových prvků, které se zajišťují o úspěšného fungování dobrovolnických programů je několik. Patří sem například poskytování profesionální podpory ze strany koordinátorů dobrovolníků, jako jsou sociální pracovníci, také průběžná supervize, pečlivý výběr dobrovolníků, jejich vzdělávání před zahájením dobrovolnické činnosti i v průběhu samotné dobrovolnické činnosti, rozvoj dovedností odpovídajících potřebám cílové skupiny, evaluace a snaha o neustálý růst a zlepšování ze strany organizace i samotného dobrovolníka, důraz na dodržování etického kodexu (Matoušek, Křišťan a kol., 2013, s. 328 – 329).

1.2 Mládež a dobrovolnictví

Termín mládež, zpravidla užíván v pedagogice a sociologii, označuje období lidského života mezi dětstvím a dospělostí (Macek, 1999, s. 11). Mládí nebo také adolescence (Macek, 1999 s. 12) pokrývá období života od 15 do 22 let, jedinec na začátku tohoto období nabývá pohlavní zralosti, dokončuje se také tělesný růst. Nicméně pro ukončení tohoto stádia života nejsou biologická kritéria tak významná, mnohem větší roli zde mají kritéria sociologická, psychologická a pedagogická. Macek (1999 s. 21) uvádí přehled a shrnutí vývojových úkolů od různých autorů, a to jak od společnosti, ve které člověk žije, tak i pro jeho individuální potřeby a očekávání. Zmiňuje například důležitost vrstevnických vztahů, utváření a udržování si těchto vztahů, přijetí vlastního těla, schopnost aplikovat svůj intelektový potenciál v každodenním životě, ujasnění představ o své vlastní budoucí profesní dráze, získávání kompetencí pro sociálně zodpovědné chování, utvoření si vlastního vztahu ke světu a k životu. Dle Eriksona (2015, s. 76) je důležitým vývojovým úkolem navázat důvěrný citový vztahu s druhým člověkem, kde se jedinec nebojí být zranitelný a přijímá riziko a nejistotu lásky. Někteří mladí lidé mohou mít vstup do světa dospělých obtížnější než jiní, a to vlivem několika faktorů. Brabcová (2012, s. 8) ve své diplomové práci zmiňuje faktory jako rodina, vrstevníci, škola, média, genetický a biologický vliv. To může jedince ovlivnit natolik, že se u nich začne rozvíjet problémové chování jako například šikana, kriminalita nebo drogová závislost. Tyto jevy mohou být často příčinou sociálního vyloučení mladých lidí. Mareš (2006, s. 7) popisuje sociální vyloučení jako proces, kdy je jedinec vydělen ze společnosti a je zbaven práv a povinností, která jsou s členstvím v ní spojena. Aby k sociálnímu vyloučení nedocházelo je

důležité preventivně působit na skupiny, kde by k tomuto jevu mohlo docházet. Prevence je tedy v řešení problémového chování velmi důležitou funkcí. Miovský (2015, s. 28) definuje prevenci rizikového chování jako *„jakýkoliv typ výchovných, vzdělávacích, zdravotních, sociálních či jiných intervencí směřujících k předcházení výskytu rizikového chování, zamezujících jeho další progresi, zmírňujících již existující formy a projevy rizikového chování nebo pomáhajících řešit jeho důsledky“*. Oblastí, kde lze v rámci prevence pracovat s mládeží ohroženou rizikovým chováním, je opravdu mnoho, jednou z nich může být právě dobrovolnictví.

Mladým lidem může dobrovolnictví poskytnout přínos v mnoha oblastech. Tím, že se mládež zapojí do dobrovolnické činnosti může rozvíjet své dovednosti a rozšiřovat zkušenosti, které mohou být užitečné jak v jejich osobní, tak i pracovním životě. Mladí dobrovolníci mohou díky své činnosti objevovat své zájmy, hodnoty, cíle a rozvíjet sami sebe. Spousta mladých lidí se zapojuje do dobrovolnictví v zahraničí a tato zkušenost jim přináší kromě výše zmíněného také prohloubení jazykových dovedností, hlubší poznání místní kultury. V neposlední řadě dobrovolnictví přináší možnost aktivně se zapojovat do snahy o pozitivní změnu ve společnosti prostřednictvím pomoci potřebným jedincům či cílovým skupinám. Lze tedy říci, že dobrovolnictví je nejen zdrojem pomoci druhým, ale také prostředek k seberozvoji (HESTIA, Lata, [online]).

1.2.1 Peer mentoring

Brumovská a Málková (2010, s. 4) popisují mentoring jako individuální spojení mezi zkušeným mentorem a mladším mentee, který ještě nemá tolik zkušeností. Mentee se skrze tento vztah s mentorem rozvíjí v rovinách osobnostních, kognitivních a sociálních. Mentoring se odehrával a funguje v lidské společnosti celá staletí. Mentorem mohou důležité osoby z dětství nebo adolescence jedince, které mu pomáhají orientovat se v přechodu do dospělosti. V dnešní společnosti se přirozené mentorské vztahy vytrácejí, a proto se dnes mentoring zprostředkovává formálně pomocí mentoringových programů. Tyto programy umožňují vytvářet vztahy, které přinášejí benefity jak mentorovi, tak i jeho mentee. Mentoring může být využitý v mnoha oblastech, často se jedná právě o dobrovolnické programy. Dobrovolník – mentor není profesionál, je ale veden a podporován tak, aby byl přínosem pro menteeho. Mentoringové programy zaměřené na děti a mládež mají za cíl posílit jejich odolnost vůči rizikovým faktorům prostředí, předcházet sociálně patologickému chování u mládeže, podporovat duševní zdraví,

pozitivní vývoj a také podporovat sociální sítě u dětí a mládeže jako zdroj podpory. Příkladem klasického formálního mentoringu v České republice Tošner a Sozanská (2002, s. 121) uvádějí program Home-Start pro pomoc rodičům s dětmi, program LATA pro mladé lidi a dospívající v krizových situacích a také sociálně – preventivní program Pět P.

Brumovská a Málková (2010, s. 22) zmiňují také pozitivní přínos vrstevnického mentoringu, který probíhá mezi jednou generací dětí či mládeže, mentor i mentee jsou ve stejné věkové skupině. Vrstevnický mentoring je vnímán jako velmi prospěšná forma, nejen pro děti a mládež ohroženou sociálně patologickým chováním, ale také právě pro mentory – dobrovolníky, kteří skrze tuto dobrovolnickou činnost rozvíjejí své psychosociální dovednosti a občanskou participaci.

1.2.2 Mezigenerační dobrovolnictví

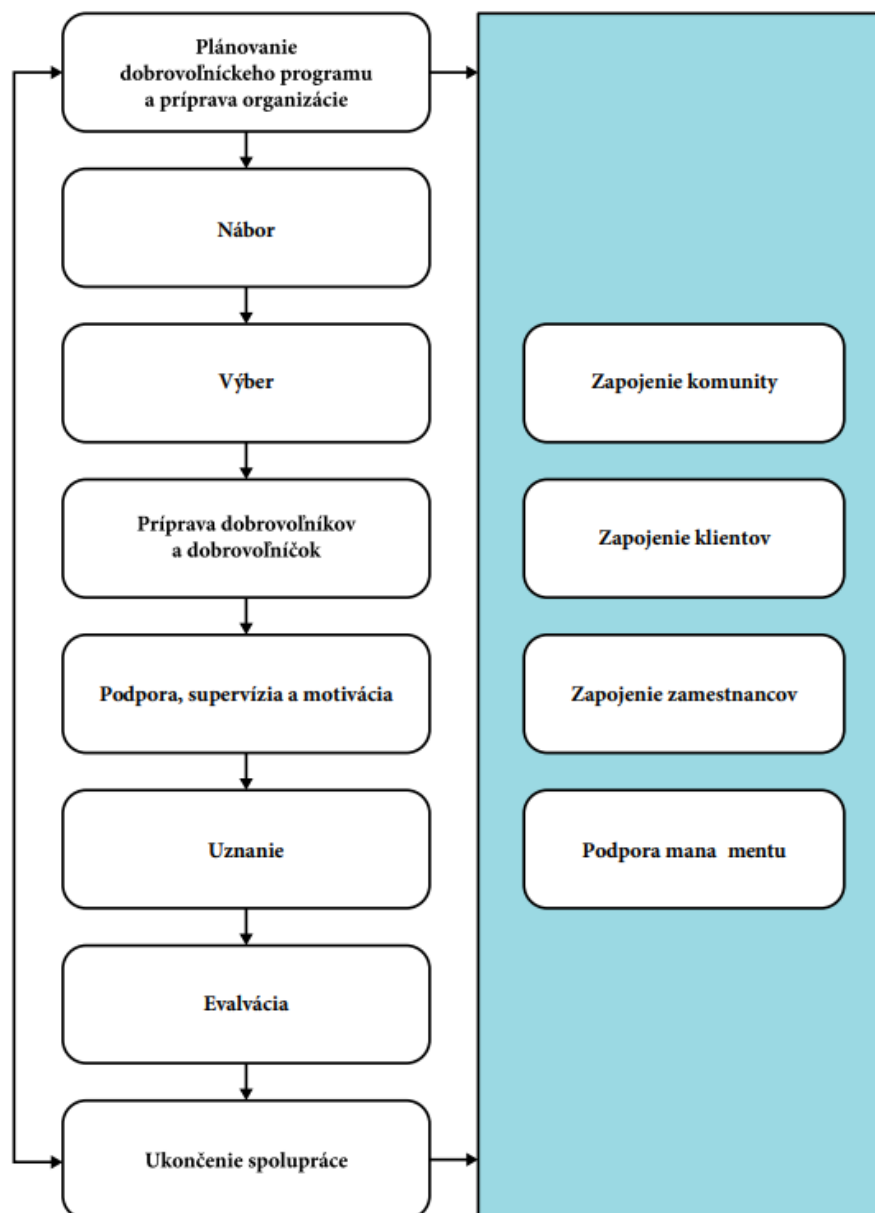
Spojení jedinců nebo skupin z rozdílných generací je jedna z forem dobrovolnické činnosti. Haškovcová (2010, s. 306) popisuje, že dobrovolníci, kteří by svůj volný čas chtěli věnovat seniorům, jsou v menšině. Jedním z faktorů, které toto tvrzení mohou ovlivňovat jsou předsudky k populaci v seniorském věku, tzv. ageismus. Takle forma diskriminace se projevuje negativními postoji a stereotypy vůči seniorům a může mít závažné důsledky na fyzické a duševní zdraví seniorů. Jirásková (2005, s. 23) popisuje s jakými nejčastějšími předsudky se lidé v seniorském věku ze stran laické veřejnosti setkávají. Jedná se o představu, že senioři trpí častěji akutnějšími nemocemi, a to jim brání se zapojit do běžných denních aktivit. Dále autorka zmiňuje vliv atraktivity, tedy že senioři nejsou svou vizáží tak atraktivní, jak mladí lidé. Další představou o seniorech je to, že častěji trpí duševními chorobami, jsou společensky izolováni a osamělí a jsou také nejchudší skupinou obyvatelstva. Široké veřejnost se také shoduje na tom, že senioři rezignují na aktivity v komunitě. Kitliňská (2012, s. 126) ve své stati uvádí, že v současnosti dochází k základní demografické změně a tou je rostoucí velikost populace seniorů. Dodává také, že v dnešní době je stámutí mnohdy považováno za negativní jev s potřebou důchodových reforem a ekonomického zabezpečení, a to se také odrazilo na společenských vztazích. Senioři jsou často izolováni od mladších členů společnosti a ve společnosti se postupem času utvořila „generační propast“. Kitliňská (2012 s. 126) si na položenou otázku, jak může pomoci mezigenerační dobrovolnictví sociální práci odpovídá následovně: *„nepopíratelnými benefity mezigeneračního dobrovolnictví jsou náhled na seniory jako na platné členy společnosti, rozvoj vzájemného porozumění napříč generacemi, podpora*

celoživotní edukace a jejího významu pro rozvoj společnosti, stejně jako rozvoj občanské společnosti“.

2 Management dobrovolnictví

Oblast sociálních služeb vyžaduje management dobrovolníků z několika důvodů. Gregorová, Frimmelová, Šolcová (2019, s.20) říkají, že dobrovolníci vstupují do systémů zařízení, které stále v našich podmínkách fungují jako poměrně uzavřené systémy. V takových zařízeních je nejen důležité připravit dobrovolníky na jejich činnost, ale také připravit organizaci na dobrovolníky. Z pohledu řízení dobrovolníků Gregorová, Frimmelová, Šolcová (2019, s. 22) popisují externí model řízení a interní model řízení. V interním modelu řízení si sociální služba nebo organizace sama zaměstná koordinátora, který řídí činnosti dobrovolníků přímo ve vztahu ke konkrétnímu zařízení. V externím modelu řízení sociální služba nebo organizace spolupracuje s externí organizací, převážně s dobrovolnickými centry. Díky stále většímu zájmu o dobrovolníky, vznikala právě zmíněná dobrovolnická centra, která dobrovolníky získávají, proškolují a nabízejí jim možnost uplatnění v organizacích, které mají o dobrovolníky zájem tzv. **přijímající organizace**. Management dobrovolnictví je pro tyto organizace klíčovou aktivitou. Management dobrovolníků zahrnuje například plánování dobrovolnických činností, výběr dobrovolníků, proškolení dobrovolníků, aby získali potřebné kompetence a jejich rozvoj, koordinace dobrovolníků a jejich aktivit, mentorství během dobrovolnické služby, poskytování zpětné vazby a motivace a oceňování jejich činnosti. Průběh managementu dobrovolníků popisuje obrázek níže.

Obrázek 1 proces managementu dobrovolnictví

Zdroj: Gregorová, Frimmelová, Šolcová (2019)

Dobrovolnické centrum, ktoré pripravuje dobrovoľníky na jejich činnosť, nese označenie **vysílající organizace**. Kvalitu vysílající organizace garantuje akreditace, ktorou uděluje Ministerstvo vnitra (Ministerstvo práce a sociálních věcí, [online]). Vysílající organizace dobrovoľníků, ktoré majú akreditaci Ministerstva vnitra, mohou zaručit kvalitu svých poskytovaných služeb, důvěryhodnost a transparentnost, mají také snazší přístup k finanční podpoře institucí, které mohou mít jako podmínku pro poskytnutí finanční podpory právě akreditaci dobrovolnického programu. Získáním akreditace mohou vysílající organizace a jejich dobrovolníci nabýt také pocitu uznání, což je motivuje pro další činnost a angažování se v dobrovolnické činnosti. Zákon o dobrovolnické službě č. 198/2002 Sb. také stanovuje

komplexní soubor podmínek, které neziskové organizace musí splňovat pro získání akreditace v oblastí dobrovolnictví. Akreditaci uděluje Ministerstvo vnitra nestátním neziskovým organizacím na dobu čtyř let.

2.1 Koordinátor dobrovolníků

Ačkoliv je dobrovolnická činnost proces, na kterém se podílejí všechny zúčastněné strany, koordinátor dobrovolníků je velmi důležitou postavou dobrovolnického managementu. Tošner a Sozanská (2002, s. 76) popisují činnost koordinátora dobrovolníků následovně: *“Koordinátor vede dobrovolníky a hodnotí jejich činnost, řeší vzniklá nedorozumění a problémy, hledá a organizuje příležitosti k poděkování dobrovolníkům, je kontaktní osobou mezi dobrovolníky, zaměstnanci, vedením i klienty organizace, udržuje styk s nejbližším dobrovolnickým centrem, s médii a dalšími organizacemi, zpracovává kodexy či práva a povinnosti dobrovolníků, případně pravidla mlčenlivost, a vede potřebnou administrativu, jako jsou smlouvy s dobrovolníky, případné pojistné smlouvy apod. Jeho úkolem je vytvořit z různorodé skupiny dobrovolníků jeden celek, ve kterém si každý ponechá svoji samostatnost a svébytnost“.*

Gregorová, Frimmerová, Šolcová (2019, s. 40) v platformě dobrovolnických center a organizací tvrdí, že by měl koordinátor působit v každém dobrovolnickém programu, který si zakládá na kvalitě, zodpovědnosti a profesionalitě. Koordinátora také popisují jako klíčovou postavu dobrovolnického programu, protože doprovází dobrovolníky od začátku až do ukončení spolupráce. Zmíněný kolektiv autorek (2019, s. 41) uvádí, že existují tři základní pozice v koordinování dobrovolníků, a to:

- Dobrovolníky řídí sám vedoucí sociální služby nebo neziskové organizace
- Dobrovolníky řídí zaměstnanec sociální služby nebo neziskové organizace
- Koordinátorem dobrovolníků je samotný dobrovolník

Autorky také doporučují, aby se management dobrovolnické činnosti stal součástí celkového řízení a plánování sociální služby, ve které dobrovolníci působí.

2.2 Péče o dobrovolníky

Úspěšný a životaschopný dobrovolnický program závisí především na dobrovolnících. Těm by měla být poskytována patřičná péče a podpora, tato péče a podpora zahrnuje nejen supervizi, ale také oceňování dobrovolníků.

Gregorová, Frimmelová, Šolcová (2019, s. 59) uvádějí, že všichni dobrovolníci potřebují podporu, **supervize** je proto účinným nástrojem v procesu dobrovolnické činnosti. Supervize pro dobrovolníky je popisována jako způsob monitorování výkonu dobrovolníků s cílem pomoci jim, aby měli užitek ze svojí pozice. Zabezpečit, aby vykonávali svoje úkoly adekvátním způsobem, povzbudit je při řešení problémů a poskytnout jim usměrnění (Gregorová, Frimmerová, Šolcová, 2019, s. 59). Koordinátor by měl být také schopný dobrovolníkům **poskytovat podporu neformálním způsobem** po celou dobu jejich dobrovolnické činnosti, výše zmíněné autorky ji shrnuly do osmi typů podpory, jedná se o: poskytnutí rady na základě praxe koordinátora, poskytnutí informací v konkrétní situaci, přímá akce ve smyslu vykonat nějakou činnost na základě prosby dobrovolníka, školení pro dobrovolníky, měnit systémy, které stěžují dobrovolníkům jejich dobrovolnickou činnost v přijímající organizaci, pomoci dobrovolníkům rozpoznat problémy a podpořit je v jejich řešení, umožnit dobrovolníkům, aby se vzájemně podporovali a poskytování zpětné vazby dobrovolníkům o jejich činnosti. Bezesporu by měl mít dobrovolník také pocit toho, že jeho práce je efektivní a může napomoci ke změně, proto dalším úkolem koordinátora dobrovolníků je vytvářet takové pracovní prostředí, které je bude motivovat k jejich činnosti. Gregorová, Frimmelová, Šolcová (2019, s. 68) typy dobrovolníků. Znalost těchto typů dobrovolníků umožní koordinátorovi dobrovolníků přispět o vytvoření takového prostředí, kde budou dobrovolníci spokojeni a motivováni, zároveň mu tato znalost může přinést pomoc při náboru dobrovolníků. Autorky identifikovaly následující typy:

- Dobrovolník obchodník bere svou dobrovolnickou činnost jako výzvu a příležitost pro osobní rozvoj, více se zaměřuje na to, aby jej ostatní akceptovali, otevřenost, schopnost růstu a jeho vlivnost jsou pro tento typ dobrovolníka velmi důležité
- Dobrovolník stimulátor vnímá svou činnost jako práci plnou příležitostí a vízev a vyžaduje uznání a přijetí od lidí ve svém sociálním prostředí, důležitá je pro ně především zpětná vazba a vedení
- Dobrovolník poskytovatel služeb hledá ve své dobrovolnické činnosti ujištění a pokoj, jasné cíle, přehledná struktura a jasně definované úkoly mu poskytují pocit bezpečí a jistoty, které potřebuje pro svou dobrovolnickou činnost

Dobrovolník správce, stejně jako dobrovolník poskytovatel hledá jistotu. Tito dobrovolníci jsou více zaměřeni na sebe, potřebují jasná pravidla a je pro ně důležité mít určitý vliv

Úzce spojené je s motivací také uznání. Gregorová, Frimmelová, Šolcová (2019, s. 71) říkají, že klíček k udržení dobrovolníků zapojených v přijímajících organizacích je zjistit, co je motivuje a potom jim poskytnout uznání na základě jejich motivace. Ocenění dobrovolníka může vypadat různě, je to například poděkování za jejich činnost malou drobností, dárkem, pohlednicí, odměny přímo od klientka, kterému věnovali čas, společný oběd, piknik, umístění jejich fotografií např. na sociálních sítí nebo webové stránce dané organizace, nominace na národní ocenění, představení dobrovolníka vlivným lidem.

Závěrem této podkapitoly je nutné podotknout, že chod dobrovolnického programu se neobejde bez neformálních rozhovorů, otevřenosti mezi koordinátorem a dobrovolníky, mezi dobrovolníky navzájem, vzájemné důvěry a uvolněné atmosféry (Gregorová, Frimmelová, Šolcová, 2019 s.69).

2.3 Etické hledisko dobrovolnictví a etický kodex dobrovolníka

Dobrovolníci, kteří vstupují do přijímající organizace, jsou zodpovědní za respektování hodnot a kultur, bezpečnost a dobré chování. Dodržovat tyto hodnoty pomáhá etický kodex dobrovolníků. Etický kodex má zpravidla každá vysílající organizace svůj, ovšem základní myšlenky se v něm neliší. Etický kodex obsahuje část, kde se sama organizace zavazuje k dodržování určitých předem nastavených pravidel, jedná se například o chránění dobrovolníkovy soukromí, vedení databáze dobrovolníků v souladu se zákonem na ochranu osobních údajů, poskytování informací dobrovolníkovi o činnosti a poslání organizace, ve které působí, zprostředkovávání dobrovolníkovi potřebná školení, supervize, konzultace. Etický kodex dobrovolníka definuje, kdo je dobrovolník, jeho práva a povinnosti. Například Etický kodex dobrovolníka portálu dobrovolník.cz (HESTIA, , [online]) uvádí, že dobrovolník má za povinnost vykonávat pouze činnost, která s ním byla sjednána, řídit se pokyny koordinátora či zástupce organizace, dodržovat bezpečnost organizace, zachovávat úplnou mlčenlivost, brát na vědomí své limity (časové i zdravotní) a nezneužívat dobrovolnickou činnost k prosazování náboženských, politických a jiných názorů, nezneužívat činnost pro marketingové účely a nepřijímat od osob, které navštěvuje finance. Ve výše zmíněném etickém kodex má dobrovolník právo na kontakt s koordinátorem dobrovolníků nebo jinou osobou, která je pověřena koordinováním dobrovolníků, právo na zaškolení, výcvik a trénink a také právo říci „ne“, pokud činnost, kterou má vykonávat, nebude vyhovovat jeho zájmům a schopnostem. Právě umění říct „ne“ a dodržovat hranice jak fyzické, emocionální, anebo sociální, bývají

častým kritickým bodem dobrovolníků. Je velmi důležité, aby dobrovolníci respektovali stanovené etické normy a hranice své dobrovolnické role, aby v jejich dobrovolnické činnosti nedocházelo k narušení integrity a důvěry v rámci dobrovolnické činnosti. Přesto mohou nastat etické problémy či dokonce dilemata. V kontextu práce, která je zaměřená na dobrovolnictví mládeže, lze uvést za příklad možných etických problémů porušování mlčenlivost, sdělování informací o klientovi třetí osobě, sdílení fotografií klientů bez podepsaného souhlasu klienta na sociálních sítích, nerespektování dobrovolníků personálu přijímající organizace, nevhodná motivace dobrovolníků k dobrovolnické činnosti, upřednostňování soukromých zájmů dobrovolníka, konflikt mezi hodnotami dobrovolníka a klienta, případně konflikt mezi hodnotami vysílající a přijímající organizace.

3 Ukotvení tématu v sociální politice

Kapitola se zaměří na sociální politiku v kontextu dobrovolnických aktivit, principu sociální solidarity a důležitost participace občanů a jejich zapojování do občanské společnosti. Nastíní také sociální politiku v oblasti sociálního vyloučení, dokumenty popisující opatření, prevenci a řešení sociálního vyloučení na úrovních lokálních strategií, i vládních politik. Dobrovolnictví a sociální práce zde bude také ukotvena v české legislativě.

Sociální politika se zaměřuje na člověka, rozvoj a kultivaci životních podmínek, ve kterých žije a má tak velmi významné místo v rámci společenského systému (Krebs a kol., 2015, s. 17). Krebs (2015, s. 17) sociální politiku charakterizuje jako soubor činností směřující k změně sociálního systému. Sociální politika musí respektovat základní principy, které jsou pro ni podstatné a které se v ní také promítají. Dobrovolnictví ve všech sférách se promítá v kontextu principu sociální solidarity a principu participace.

Princip sociální solidarity zakládá na vzájemné pomoci a sounáležitosti. Solidarita může být mezinárodní, celostátní, místní nebo rodinná tzv. vnitrorodinná solidarita. Svůj neodmyslitelný význam má také dobrovolná solidarita různých spolků či jedinců založená na filantropii. Sociální solidarita není pouze vzájemné porozumění, odpovědnost a pomoc, je to také nástroj k mravnímu a duchovnímu vývoji lidstva a dílčí kousek k pokroku (Krebs a kol., 2015, s. 34). V kontextu dobrovolnictví mladých lidí lze zmínit například Evropský sbor solidarity, který má za cíl zapojit mladé lidi do poskytování pomoci potřebným a nabízí možnost podílet se na řešení společenských problémů, přispět tak k inkluzivnější společnosti a získat zkušenosti a podněty i pro osobní rozvoj (Youth Europa, EU, 2024, [online]). Možnost podílet se a participovat na společenském životě, a tedy i na sociální politice reflektuje princip participace. Na lepší participaci mladých lidí staví Evropská strategie pro mládež (EU Youth Strategy, [online]), která si bere za cíl vytvořit silnou vazbu mezi Evropskou unií a mladými lidmi prostřednictvím dialogu a efektivního prostoru pro sdílení myšlenek (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2019, [online]). Evropská unie disponuje různými projekty a strategiemi na podporu rovných příležitostí mladým lidem, příklad je například program Erasmus +, výše zmíněná Youth Europa nebo EU Youth Strategy. Krebs a kol. (2015, s. 36) popisuje cíl participace jako proces, kdy člověk přestává být pasivním příjemcem politických opatření, ale sám se na jejich tvorbě podílí a spolurozhoduje o jejich realizaci. Předpokladem je informovanost a vzdělanost občanů a jejich uvědomění si práv a zodpovědnosti a také to, že

jsou dostatečně zralí a vyspělí pro odpovědné sociální jednání, proto je princip participace je uplatňován ve vyspělém společenství.

Participace může také úzce souviset s problematikou sociálního vyloučení. Lidé ocitající se v sociálním vyloučením mohou mít omezený přístup k informacím a příležitostem, které jsou klíčové pro jejich participaci. Krebs a kol. (2015, s. 124) přichází s tvrzením, že sociální vyloučení je důsledek nerovného přístupu jednotlivců nebo skupin k pěti základním zdrojům společnosti: k bydlení, zaměstnání, zdravotní péči, sociální ochraně a vzdělávání. Sociální vyloučení také může ale nemusí souviset s chudobou. V české společnosti jsou ohroženými skupinami obyvatel příslušníci romského etnika, migranti a také lidé, kteří nedovedou uchopit život do vlastních rukou, jako například mladí lidé opouštějící v 18 letech dětské domovy, lidé se zdravotním postižením nebo například propuštění vězni (Krebs a kol. 2015, s.128). K řešení sociálního vyloučení existují dokumenty popisující opatření, prevenci a řešení a mohou být jak na úrovních lokálních strategií, tak i vládních politik. Příkladem na evropské úrovni je **Národní program evropského boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení** (Evropa 2020, [online]), který definuje cíle a opatření, které mají vlády implementovat k řešení problematiky chudoby a sociálního vyloučení nebo národní plán **Strategie sociálního začleňování 2021 – 2030** (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2023, [online]). Strategie sociálního začleňování (2023, s. 40) uvádí data z šetření ČSÚ (2023, [online]), kde se ukazuje, že zapojení do dobrovolnických aktivit úzce souvisí s pocitem vyloučení ze společnosti. Lidé, kteří se cítí vyloučení ze společnosti, se zapojují do dobrovolnických činností méně. Dobrovolnická činnost přitom napomáhá této cílové skupině budovat svoji sociální síť a navazovat nové kontakty, které mohou zlepšovat jejich situaci a snižovat pocit vyloučení ze společnosti. Strategie sociálního začleňování (2023, s. 51) také popisuje, že v rámci koncepčního přístupu pro dosažení účinné prevence a oslabování procesu sociálního vyloučení budou uplatňovány vzájemně provázané nástroje, jako jsou finanční, strategické, projektové, výzkumné, procesní, vzdělávací nebo také právě dobrovolné. Dobrovolnictví je v této strategii ukotveno také v rámci podpory rovných příležitostí, kdy si ukládá za cíl podporovat aktivní dobrovolnictví právě u této cílové skupiny. Tento cíl lze nalézt v **Akčním plánu 2024 – 2026** (2023, s. 5) cíli 2.1.a: Podpora rovného přístupu osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených a osob s různým typem znevýhodněných k veřejným službám. Strategické dokumenty mohou být také na úrovni kraje či obce. V kontextu tématu této práce v ORP Kroměříž existuje **Plán sociálního začleňování města Kroměříže 2022 – 2025** (Kroměříž, [online]). Nástrojem vlády České republiky je Agentura pro sociální začleňování, která provádí analýzu sociálního

prostředí a vytváří programy a projekty zaměřené na prevenci a řešení sociálního vyloučení. Od roku 2020 tento nástroj spadá pod Ministerstvo pro místní rozvoj (Agentura pro sociální začleňování, 2024, [online]).

3.1 Legislativní ukotvení

Dobrovolnictví nebylo dlouhá léta zakotveno v žádném právním dokumentu České republiky, změnu však přineslo rozšiřující se povědomí o dobrovolnictví, zakládání dobrovolnických center nebo také Mezinárodní rok dobrovolníků v roce 2001, ve kterém se začalo pracovat na právní úpravě dobrovolnictví (Tošner, Sozanská, 2002, s. 31). **Zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě** nabyl účinnosti k 1. lednu 2003, přičemž gesci za naplňování úkolů nese Ministerstvo vnitra (Jiránek, 2010, s. 12). Zákon nastavil přesná pravidla pro vymezení dobrovolnické služby, například vymezení smluvních vztahů mezi dobrovolníkem, vysílající a přijímající organizací, povinnosti dobrovolníka, jeho přípravu, podporu, pojištění, ale také kontrolu. Pomoc dobrovolníků v sociálních službách oficiálně započala přijetím **zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách**, do té doby dobrovolníci nebyli uvedeni jako osoby, které by byly oprávněné pohybovat se právě v sociálních službách (HESTIA, Metodika dobrovolnictví v sociálních službách, , [online]). Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách se mimo jiné také zabývá různými aspekty, jako je definování pojmů souvisejících se sociálními službami, podmínkami poskytování pomoci, veřejnou správou v oblasti sociálních služeb a dohled a kontrolu nad poskytováním sociálních služeb.

3.2 Občanská společnost

Frič (2013, s. 2) tvrdí, že klíčovým prvkem občanské společnosti a neziskových organizací jsou aktivní občané, bez jejichž angažovanosti nelze o občanské společnosti hovořit. Tito dobrovolníci, kteří dobrovolně participují na správě veřejných záležitostí, formují právě občanskou společnost. Matulayová (2011, s. 26) připisuje důležitost v oblasti občanské participace například dobrovolnickým centrům, která jsou významnými aktéry v oblasti neformálního občanského vzdělávání, ta mohou pořádat různě zaměřená školení, konference, dny dobrovolnictví, semináře, přednášky či kurzy. Matulayová také dodává, že tzv. občanské vzdělávání lze vnímat jako celoživotní vzdělávání. Toto vzdělávání na rozdíl od zájmového vzdělávání kultivuje člověka jako občana, napomáhá dotvářet hodnoty ve vztahu ke společnosti, komunitě nebo vlasti. Jeho význam spočívá i ve zmocňování lidí jako

zodpovědných občanů, kteří jsou zodpovědní za svůj osud, a i osud komunity. Občanské participace je jednou z forem přímé demokracie. Šiklová (2011, s. 19) uvádí, že dobrovolnictví je způsobem, jakým se dokonce formuje a vytváří demokratická společnost. Autorka přichází s tvrzením, že je to také přímý nácvik pro aktivní občanství, protože se v dobrovolnické činnosti lidé učí jednat. Staňková a kol. (2020, s. 7) identifikují společný prvek definic o občanské společnosti, je to polarita státu a občanské společnosti. Uvádějí, že smyslem občanské společnosti je sdružovat občany do určitých forem, které vznikají za účelem diskuse se státem. Jednou z příčin takového formování občanů může být pocit, že mají větší možnost něco ovlivnit či změnit, pramení to ze skupinové identity a z pocitu síly skupiny. Autorky si také pokládají otázku, do jaké míry je možné v současném světě ovlivňovat věci veřejné, proto také mnoho autorů klade důraz na podporu změn místní úrovně (Staňková a kol., 2020, s. 7). Frič (2013, s.3) uvádí, že se občané mohou zapojit do organizacích členských či nečlenských. Nestátní neziskové organizace se také odlišují typem činnosti – zájmové, filantropické, advokační nebo servisní. **Servisní** organizace poskytují služby, které přímo řeší veřejné problémy. Typicky do této skupiny patří organizace poskytující sociální služby, rozvojové spolupráce nebo humanitární pomoc. Servisní funkce často v tomto typu organizace splývá s funkcí advokační. **Advokační** organizace bojují za práva určitých skupin nebo vybraných veřejných zájmů, mají také významnou roli v prosazování principu rovnosti a nediskriminace. Často jsou to organizace, které se prosazují v oblasti veřejného zájmu, jako je životní prostředí nebo ochrana zdraví. Organizace **filantropického** typu činnosti finančně podporují veřejné prospěšné aktivity, jsou to především nadační fondy a nadace. Nejpočetnější skupinou nestátních neziskových organizací jsou organizace **zájmové**, které se zaměřují na činnosti v oblasti kultury či sportu.

4 Ukotvení tématu v kontextu sociální práce

Teorie a metody sociální práce nabízejí možnosti práce s mládeží, a to jak na individuální, skupinové, tak i komunitní úrovni. V kontextu tématu práce bude následující kapitola zaměřena na ukotvení dobrovolnictví v sociální práci. Bude zde zmíněna funkce sociálního pracovníka v dětském domově, dobrovolnictví jako možnosti rozvoje osobnosti mladých lidí v ústavní výchově, sociální práce s mládeží ohroženou sociálním vyloučením a rizikovým chováním, podporující resilienční přístup i prvky intervence kritické sociální práce, a to především prostřednictvím metody empowermentu. Kapitola také zmíní komunitní sociální práci a modely komunitní práce, roli sociálního pracovníka jako aktivisty, který svými metodami posiluje rozvoj a žádoucí změnu komunity.

Sociální práce a dobrovolnická činnost spolu přímo i nepřímo souvisí, a to jak historicky, tak i kulturně (Gregorová, Stachoň, 2014, s. 98). Tito autoři (2014, s. 98) uvádějí, že všechny pomáhající profese vznikaly z dobrovolné činnosti. V dnešním světě je dobrovolnictví považováno za součást a také nástroj sociální práce, protože může napomáhat k dosahování vytyčených cílů (Gregorová, Stachoň, 2014, s. 99). Dobrovolnictví představuje intervenci sociální práce, která se zaměřuje na klienty, kteří mohou být buď příjemci, nebo zprostředkovateli dobrovolných aktivit. Současně je dobrovolnictví také intervencí zaměřenou na zlepšení životních podmínek klientů, včetně zlepšování kvality sociálních služeb poskytovaných organizacemi a budování inkluzivní společnosti. Dobrovolnické aktivity mohou být poskytovány společně se sociálními službami, mohou jim ale také předcházet nebo následovat po profesionální pomoci formou sociální práce. Dobrovolníci mohou v organizacích přispívat k rozvoji poskytované služby a měli by být vnímáni jako partneři, kteří si kladou za cíl přinést sociální změny (Gregorová, Stachoň, 2014, s. 106).

Navrátil (2000, s. 6) definuje sociální práci jako umění, vědu a profesi, která pomáhá lidem řešit jejich osobní, skupinové a komunitní problémy. Sociální práce je podle něj také soubor činností, který usiluje o zlepšení sociálního fungování skupin i jednotlivců a realizuje aktivity, které jsou zaměřené na jejich sociální vztahy. Navrátil (2000, s. 7) definuje aktivity sociální práce jako činnosti, které zlepšují sociální fungování jednotlivců i skupin tím, že realizují aktivity zaměřené na jejich sociální vztahy. Autor tyto aktivity dělí do tří skupin. První skupinou jsou **aktivity, které směřují k odstranění problému**. Jsou to aktivity, které buďto směřují k odstraňování faktorů, které problém způsobily nebo aktivity, které napomáhají akceptovat stav, ve kterém se jedinec ocitá, a to například pomocí psychologické nebo psychoterapeutické

podpory. Druhou skupinou jsou **aktivity, které podporují rozvoj potenciálu klienta**, a to jak ty, které jsou mířeny na růst klienta, například společná manželská sezení, rodinné terapie, nebo aktivity zaměřené na vzdělávání. Vzdělávací aktivity jsou přístupné široké veřejnosti, kterou se snaží informovat o specifikách určitého problému a jeho řešení. Poslední skupinou **jsou aktivity, které směřují k prevenci**. Preventivní aktivity pracují s včasným objevením problému, jeho kontrolou a eliminací faktorů, které mohou narušovat sociální fungování. Aktivity preventivního typu mohou být zaměřeny jak na jednotlivce, tak i na celou skupinu nebo celou komunitu.

S ohledem na téma této práce se následující kapitoly budou zaměřovat na sociální práci s mládeží a komunitní sociální práci.

4.1 Sociální práce s mládeží

V kontextu práce se lze zaměřit na sociální práci s dětmi a mládeží v ústavní výchově, zejména v dětských domovech. Tam má sociální pracovník roli experta na situaci dítěte, jeho vztah k dítěti není tolik zatížen povinnostmi jako u vychovatelů, děti docházejí za sociálním pracovníkem pro radu nebo si společně popovídají. Zároveň sociální pracovník nedohlíží přímo na plnění povinností dětí a mládeže, může jim ale za nevhodné chování nebo nedodržování stanovených pravidel snížit kapesné, omezit vycházky nebo zrušit víkendové pobyty u rodin. V současné ústavní péči o děti mladistvé se prosazuje celostní a komplexní přístup k péči a výchově, s důrazem na rozvoj osobnosti a přípravu dětí a mladistvých na úspěšné začlenění do společnosti (Zlámalová 2010, s. 42). A tak se zde mimo jiné jeví jako přínosné zapojení mladistvých lidí do dobrovolnických aktivit, kde mohou získat podporu svých vrstevníků, navázat s nimi přátelské vztahy, ale získají také další zkušenosti, které jim napomohou k osobnímu rozvoji.

Sociální práce s mládeží představuje soubor činností, které se zaměřují především na podporu a posílení mladistvých v jejich životních cestách. Sociální pracovník pracuje velmi často s mladými lidmi ohroženými sociálním vyloučením nebo rizikovým chováním. Punová (2012, s. 68) ve své stati specifikuje cílovou skupinu mládeže z hlediska sociální práce takto: „*Jedná se o mladé lidi nalézající se v obtížné životní situaci, kterou v některých případech nejsou schopni zvládnout vlastními silami. Jejich sociální fungování se odvíjí od skutečnosti, že jsou určitým způsobem vystaveni riziku, ohrožení*“. Punová (2012, s. 68) dodává, že jejich reakcí na obtížnou situaci může být uchýlení se k rizikovému jednání, které může být rizikem jak pro ně

samotné, tak i pro společnost. V této souvislosti autorka zmiňuje pojem **resilience**, Profesionální pomoc mladým lidem, díky níž se jedinec nebo celý systém adaptuje a dobře funguje, a dokonce roste v situacích či prostředí, které je vystaveno zřetelným nepřízním. Prostřednictvím podpory resilienčních procesů v jedinci samotném nebo jeho prostředí může sociální pracovník zlepšit sociální fungování mladého člověka (Punová, 2002, s. 69). Punová (2002) ve své stati na základě rešerší publikací od různých autorů předkládá základní tři oblasti poznatků o resilienci. Resilience si je velmi podobná s posilující sociální prací, protože oba tyto přístupy uplatňují pozitivní potenciál člověka i v jeho obtížných situacích. Oba přístupy také podporují prosociální chování a motivování mladých lidí k zapojení do komunity, jako jsou například i dobrovolnické aktivity. Zapojení do takových aktivit může přinést mladým lidem pocit sounáležitosti a smysluplnosti.

Velmi účinnou formou intervence při práci s mládeží může být také kritická sociální práce, ačkoliv se od posilující sociální práce a konceptu **resilience** výrazně liší. Cílem kritické sociální práce není adaptace jedince nebo členů skupiny na existující systém, ale spíše změna samotného sociálního prostředí. V kritickém pojetí skupinové práce se klade i na osobní rozvoj jednotlivců, avšak s ohledem na uvědomění si jejich vlastního útlaku a také toho, že mohou aktivně změnit jejich roli v systému (Janebová, 2014 s. 10). Jak již bylo v kapitole o mládeži zmíněno, nejčastějšími obtížemi, kterým mládež ohrožená sociálním vyloučením čelí, je chudoba, diskriminace a nedostatečný přístup ke vzdělání a zaměstnání. Jednou z hlavních metod a také cílů kritické sociální práce je **empowerment** neboli zplnomocňování (Janebová, 2014, s. 11). Empowerment zahrnuje podporu mladých lidí v rozvoji jejich schopností a dovedností, aby se mohli aktivně zapojit do procesu změny a boje za svá práva. Kritická sociální práce také pracuje s participativním přístupem, který umožňuje mladým lidem sdílet své zkušenosti a perspektivy a podílet se na rozhodovacím procesu týkajícím se jejich vlastních životů. Janebová (2014, s. 10) popisuje empowerment jako podporu jedinců, skupin či komunit k tomu, aby dokázali využít zdroje moci k uspokojování jejich potřeb, a aby měli přístup k tomu, co je jejich právem.

Zapojení mladých lidí, ohrožených rizikovým chováním nebo sociálním vyloučením, do dobrovolnické činnosti, vykazuje prvky komunitní sociální práce. Navrátil (2000, s. 55) charakterizuje komunitní sociální práci jako proces uvnitř komunity, při němž se využívají její zdroje a možnosti a identifikované sociální problémy jsou odstraněny prostředky komunity. Navrátil (2000, s. 55) také uvádí, že občané by se měli podílet na kontrole, utváření či nápravě nejdůležitějších změn ve svých komunitách a lidé by se měli naučit, jak společně kooperovat.

Participace je tedy důležitým a cenným prvkem komunitní sociální práce. Stanková a kol. (2020, s. 12) uvádějí, že můžeme rozlišovat několik úrovní participace. Participaci lze využít jak na mikroúrovni sociální práce, tak na makroúrovni. Na makroúrovni lze participativní přístupy v sociální práci využít v rámci zplnomocňování aktérů k vyjádření jejich názorů a potřeb, které mohou sloužit k analýzám pro tvorbu různých koncepcí sociálních politik nejen na lokální úrovni. Mladí dobrovolníci zapojení do činnosti přes dobrovolnická centra mohou být motivováni k účasti například na komunitním plánování obce. Díky participaci na těchto setkávání mohou získat pocit důležitosti a odpovědnosti za jejich jednání. To potvrzuje také tvrzení kolektivu autorů (Staňková a kol., 2020, s. 17), kteří považují participaci za prostředek a možný cíl zplnomocnění, ve smyslu uvědomění si a využívání vlastních schopností a kvalit ke změně. V kontextu komunitní práce autoři uvádějí, že jde o dosažení stavu, kdy členové určité komunity nečekají pouze na pomoc, ale jsou ochotni svou situaci změnit. Zplnomocnění je takto chápáno jak plná participace ve společnosti (Staňková a kol., 2020 s. 17).

4.2 Komunitní sociální práce

Obecným cílem sociálního pracovníka v komunitní sociální práci je vypracování analýzy situace a diagnózy problému komunity, aktivizování členů komunity, vyhledávání zdrojů, plánování postupů a zhodnocování dosažené změny (Kappl, 2014, s. 12).

Kappl (2014, s. 13) uvádí také modely komunitní práce britského autora Poppla, které jsou v praxi nejvíce využívány.

- Rozvoj komunity – zde figuruje podpora a pomoc při vytváření svépomocných skupin, sociálních sítí a podpora dobrovolnictví v komunitě. Sociální pracovník je zde v roli facilitátora, který nabízí komunitě podporu, aby získala potřebné dovednosti pro zlepšování podmínek vlastního života v komunitě
- Komunitní akce – zde je role sociálního pracovníka charakterizována jako role aktivisty, který přímo působí určitou akcí na změnu strategií nebo změnu postojů určité skupiny
- Komunitní péče – sociální pracovník podporuje zájem lidí o dobrovolnou nebo neformální péči o druhé
- Sociální nebo komunitní plánování – cílem komunitního plánování sociálních služeb dle potřeb dané komunity. Komunitní sociální pracovník se zabývá analýzou

podmínek, tvorbou vhodných strategií, definicí cílů a priorit, role sociální pracovníka spočívá především v podpoře participantů komunitního plánování

- Komunitní organizace – sociální pracovník vystupuje v roli organizačního pracovníka, který se různými metodami snaží zlepšit činnost různých sociálních služeb
- Komunitní vzdělávání – sociální pracovník přijímá roli vzdělavatele a nabízí podporu sociální integrace specifických skupin obyvatel nabídkou různých vzdělávacích programů
- Feministická komunitní práce – role sociálního pracovníka je zaměřena na reformu podmínek s ohledem na potřeby žen, sociální pracovník je zde aktivistou
- Antirasistická komunitní práce – pracovník vytváří podmínky pro participaci diskriminovaných skupin, je zde v roli aktivisty nebo dobrovolníka (Navrátil a Šimková in Kappl, 2014, s. 14)

V kontextu konceptualizace dobrovolnického programu pro mládež v komunitě města Kroměříž je sociální pracovník v roli facilitátora a aktivisty, který nabízí skupině podporu, aby získala znalosti a dovednosti pro zlepšení podmínek v daném městě. Aplikovat lze také model komunitní akce, kdy sociální pracovník v roli aktivisty může nabízet akce zaměřené na nezávazné vyzkoušení dobrovolnické činnosti jednorázovou akcí. Komunitní dobrovolnictví představuje spontánní každodenní aktivity, prostřednictvím kterých se členové komunity aktivně podílejí na vytváření a udržování komunitního života a na změnách, které ovlivňují budoucnost komunity (Frič, 2012, s. 27). Frič (2012, s. 31) rozlišuje typy komunitního dobrovolnictví, jedná se o kolektivní typ dobrovolnictví, který je založen na sdílení skupinových hodnot a cílů k organizaci, která dobrovolnické aktivity koordinuje a reflexivní typ dobrovolnictví, který je charakterizován individualismem a slabou vazbou na organizaci. Pro kvalitní naplánování a celý proces komunitní práce je třeba postupovat podle jasných fází či etap.

Navrátil (2000, s. 55) důležité kroky procesu komunitní práce označuje monitoring, výzkum a analýzu, projektování, implementaci a hodnocení. V rámci konceptualizace dobrovolnického programu bude další část zaměřena popis tvorby komunitního projektu, který má v komunitní sociální práci nezastupitelnou úlohu (Kappl, 2014 s. 42). Komunitní projekt je nezbytnou součástí k nastínění stručné podoby plánu postupu a také může pomoci realizátorovi projektu

v oblasti žádání o finance. Kappl (2014, s. 42) popisuje následující body, které by dobrý komunitní projekt měl mít. Jedná se především o:

- Popis aktuálního stavu v oblasti a místě, kde má být prostřednictvím projektu dosaženo změny, proč je žádoucí tuto změnu navodit a jak k tomu poznatku došlo
- Popis změny, ke které má projekt svou realizaci směřovat, popis by měl zahrnovat předpokládaný stav na konci projektu a všem je spatřován přínos pro danou komunitu, cíl by měl být konkrétní a měřitelný
- Popis případných dílčích cílů projektu, popis toho, jaké předpoklady musí být naplněny, aby mohly být uskutečněny konkrétní cíle projektu
- Popis komunity, pro kterou bude projekt realizován, odůvodnění toho, proč byla vybrána, vymezení lokality, kde bude projekt probíhat
- Představení toho, kdo bude projekt realizovat, tato část by měla obsahovat název organizace, představení organizace, její poslání, předpoklady pro realizaci, jméno vedoucího projektu a jeho životopis, jména odborného garanta projektu, realizační tým projektu a jeho popis, organizační struktura, povinnosti zaměstnanců a odborný profil zaměstnanců a spolupracující subjekty, které jsou ochotny na projektu participovat a pomáhat k naplnění jeho cíle
- Popis předpokládané doby, za kterou bude projekt realizován, většinou tento plán bývá realizován po měsících, časový harmonogram by měl být navázán na čerpání peněz z rozpočtu projektu
- Uvedení rozpočtu projektu, rozčleněný na jednotlivé položky, nejčastěji se uvádí rozpočet na jeden rok, rozpočet by měl mít v sobě zahrnut jak státní, tak nestátní zdroj finanční podpory
- Popis předpokládaných metod zhodnocení projektu
- Popis způsobů, jakými bude veřejnost informována o realizaci projektu a popis možnosti, jak se do projektu mohou zapojit další lidé

Výše zmíněné body komunitního projektu budou využity při tvorbě dobrovolnického programu pro mládež, který bude vycházet z této konceptualizace projektu.

5 Analýza potřebnosti projektu

Cílem analýzy potřeb je zmapovat zájem mládeže z Dětského domova v Kroměříži o již existující dobrovolnický program, který jim umožní zapojit se do dobrovolnických aktivit a pomůže k smysluplnějšímu trávení volného času. V rámci analýzy potřebnosti bylo osloveno k zapojení do projektu také nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, účast ale odmítlo. Projekt, který bude v rámci bakalářské práce vytvořen, reaguje na Plán sociálního začleňování města Kroměříže a specifický cíl 2. 1 – snížení výskytu rizikového chování u cílové skupiny, kdy je jedním z indikátorů počet dětí a mladých lidí, kteří umějí aktivně a smysluplně trávit svůj volný čas. S ohledem na tento specifický cíl výše zmíněného strategického dokumentu, z kterého čerpá analýza potřebnosti, budou v této kapitole popsány příčiny problému a jeho dopady na cílovou skupinu, příklady řešení dané problematiky využitím dobrovolnické činnosti. Tato kapitola také popíše výchozí stav projektu a specifika cílové skupiny vzhledem k projektu.

Projekt bude realizován ve městě Kroměříž, realizátorem projektu bude Dobrovolnické centrum ADRA. Dobrovolnické centrum ADRA v Kroměříži řídí a organizuje dobrovolnické programy u seniorů, u osob se zdravotním postižením a u pacientů nemocnic. Dobrovolnické centrum ADRA má v Kroměříži také fungující dobrovolnický program s názvem Studentský dobrovolnický klub, který nabízí mladým lidem možnost zapojit se do dobrovolnictví formou pořádání skupinových akcí v přijímajících organizacích. Projekt této bakalářské práce bude směřovat na zapojení vybrané skupiny mladých lidí z Dětského domova v Kroměříži právě do Studentského dobrovolnického klubu a reagovat tak na specifický cíl Plánu sociálních začleňování města Kroměříže.

5.1 Příčiny problému a jeho dopady na cílovou skupinu

Mládež, stojící na prahu dospělosti, často prochází obdobím experimentování, zkoumání a poznávání své vlastní identity, někdy však může toto období přinášet rizikové chování, které může mít negativní dopady na celkový životní vývoj mladých lidí (Erikson, 2002). Vágnerová (2008, s. 324) uvádí, že často toto období souvisí s touhou po pocitu sounáležitosti, a tak se často mladí lidé pouštějí i do nebezpečných věcí, nechťejí dodržovat obecně platné normy. Příčiny rizikového chování jsou různé. Vágnerová (2008, s. 324) zmiňuje například genetické predispozice. Často se jedná o osoby, které byly vychovávány v ústavech obklopeni lidmi s různými rizikovými formami chování. To, jakým způsobem může ovlivnit jedince prostředí,

ve kterém vyrůstá, popisuje také Martínek (2009, s. 48), který říká, že člověk může získat sklony k rizikovému chování v rodině, která má určitou anomálii – neúplná rodina, chudoba rodičů, kriminální historie rodičů, nezdravě závislý vztah rodiče na dítěti a později dospívajícím.

5.2 Příklady řešení dané problematiky

Oblasti, kde lze v rámci prevence pracovat s mládeží ohroženou rizikovým chováním, je opravdu mnoho. V této kapitole bych chtěla nastínit příklad, který lze aplikovat v rámci projektu mé bakalářské práce.

Ve své publikaci uvádí Miovský, Zapletalová a Skácelová (2015, s. 111) obecná kritéria, která lze aplikovat do různých oblastí rizikového chování mládeže. Jedním z nich je i využití „peer“ prvků, v tomto případě vrstevnické skupiny, která je při práci s dospívajícími často efektivnější než prevence předávaná rodičem či učitelem. Lektor, v případě tohoto projektu bakalářské práce koordinátor, by měl vystupovat spíše v roli moderátora a iniciátora. V peer programech je velmi cenná vzájemná diskuse, výměna názorů a aktivní zapojení všech účastníků v průběhu programu.

Ačkoliv jsou studie o přínosu dobrovolnictví pro mladé lidi stále omezené, ukazuje se, že věnovat svůj volný čas ve prospěch jiného člověka může výrazně ovlivnit hodnoty a pohled na svět dobrovolníka. Studie v časopisu *Irish Journal of Applied Social Studies* (2020, vol. 20) uvádí, že dobrovolnictví mladému člověku přináší pozitivnější vztah v sociálních interakcích s okolím, častějším se zapojováním do občanské společnosti, vnímá zodpovědnost plnit své závazky k sobě i ke svému okolí. Studie sděluje také to, že dobrovolnictví podporuje mezilidskou důvěru, toleranci, empatii a respekt ke společnému dobru, což snižuje pravděpodobnost rizikového chování mládeže.

Z dostupných dat lze shmout (HESTIA, Lata, [online]), že mladí lidé se nejčastěji zapojují do dobrovolnické činnosti právě ve výše zmíněném peermentoringových programech u svých vrstevníků, kteří potřebují podporu a důvěru kamaráda. Velmi oblíbenými jsou dobrovolnické projekty v zahraničí, a to například v oblasti humanitární pomoci. Tato forma dobrovolnictví umožňuje mladým lidem pomáhat i mimo Evropu, tuto možnost nabízí například Evropský sbor solidarity (Youth Europa, 2024, [online]).

Mladí lidé ohrožení sociálním vyloučením nebo rizikovým chováním jsou většinou příjemci dobrovolnické činnosti. Pokud by se však tato cílová skupina mladých lidí zapojila do dobrovolnických aktivit, mohla by dobrovolnická činnost těmto dobrovolníkům přispět k posílení sociální soudružnosti, k podpoře inkluzivního prostředí, osobního rozvoje i aktivního občana občanské společnosti i místní komunity, kde dobrovolníci budou působit. Následující podkapitola vyhodnocuje výchozí stav projektu a popisuje získávání dat, které jsou podkladem pro realizaci projektu.

5.3 Popis získávání dat a vyhodnocování výchozího stavu

V Kroměříži kromě Dobrovolnického centra ADRA existuje dobrovolnické centrum Spektrum preventivních programů pro děti a mládež, z. s., v rámci preventivních programů toto dobrovolnické centrum realizuje mentoringové programy, zejména spolupracují s Orgánem sociálně právní ochrany dítěte města Kroměříž a také se sociálně aktivizační službou, kdy dobrovolníci docházejí za dětmi a v jejich domácím prostředí je doučují (Spektrum preventivních programů pro děti a mládež, z.s., [online]). Vzhledem k tomu, že tato organizace s Dětským domovem Kroměříž nespolupracuje, projekt bude cílen právě zde pod záštitou Dobrovolnického centra ADRA.

Dětský domov Kroměříž byl osloven s nabídkou o zapojení do dobrovolnického programu. Na základě jejich souhlasu bylo uspořádáno v prostorách dětského domova setkání s mládeží domova. Zástupce ředitele domova setkání umožnil a bylo domluveno, že při setkání bude přítomná také sociální pracovnice. Setkání se uskutečnilo 19. ledna 2024 v budově Dětského domova Kroměříž. Setkání se zúčastnilo 5 mladých lidí z Domova, kterým bylo více jak 15 let. Zúčastněným koordinátor dobrovolníků představil dobrovolnictví a činnosti ADRA o. p. s. v Kroměříži, zejména potom Studentský dobrovolnický klub a zbytek setkání se odehrával dle předem stanovené struktury. Během setkání byly vytyčené důležité body, z kterých bude realizace projektu čerpat. Jednalo se o tyto informace:

- Zjistit, zda se mládež s nějakou formou dobrovolnictví již setkala
- Zjistit, zda by mládež měla zájem se do dobrovolnického programu určeného pro studenty zapojit
- Zjistit časové možnosti mládeže
- Sdělit zúčastněným pozitivní dopad dobrovolnictví pro jejich seberozvoj

Všechny zmíněné body se podařilo během setkání probrat a získané informace budou níže popsány. Dětský domov spolupracoval s organizací PATRON, dobrovolníci této organizace docházeli za dětmi a trávili s nimi volný čas, nejdříve z projektu byli děti i mládež nadšení, ale po čase spolupráce samovolně vymizela. Z rozhovorů s mládeží vyplynulo, že mezi nimi a dobrovolníky byl větší věkový rozdíl, a to vnímali jako překážku. Zároveň dobrovolníci s dětmi chodili například na kávu nebo do cukrárny, což vnímali pozitivně, ale děti a mládež kapesné, které v domově dostávali, raději investovali do časopisů, slečny například do kosmetiky apod. V rámci domova děti a mládež mají možnost se do dobrovolnické činnosti zapojovat například v rámci akce „Uklidme Česko“ nebo během období vánočních svátků navštěvují domovy pro seniory s hudebním vystoupením. Jsou to ale vždy jednorázové aktivity.

Mládeži byla během setkání představena specifika Studentského dobrovolnického klubu. Dobrovolníkem ve studentském klubu může být každý, kdo má chuť stát se dobrovolníkem a také správnou motivaci, a je mu mezi 15 a 26 lety. Studentský klub pravidelně minimálně jednou za měsíc přichází do předem vybraného zařízení sociálních služeb, zejména domovů pro seniory, kde dobrovolníci a senioři tráví společně čas různými aktivitami. Aktivity dobrovolníci studentského klubu plánují na společných setkáních, které probíhají každou první středu v měsíci v prostorách organizace ADRA. Tato setkání jsou neformálního charakteru, nejsou povinná, ale mají příznivý efekt na celý kolektiv. Mimo plánování a organizování dobrovolnických činností společně dobrovolníci sdílí radosti a trápení všedních dní, hrají různé společenské hry, mnohdy zde vzniknou i nová přátelství. Okamžitá zpětná vazba mládeže domova byla pozitivní, všichni zúčastnění by si dobrovolnictví chtěli vyzkoušet.

Další část setkání byla zaměřena na časové možnosti mládeže Dětského domova v Kroměříži. Čtyři mladí lidé z domova jsou studenti střední školy, jeden muž je studentem vysoké školy, ale prostor pro dobrovolnickou činnost dle jeho slov má. Všem zúčastněným vyhovoval čas společných schůzek klubu. Během setkání bylo také domluveno, že v tento den by mohlo proběhnout také vstupní vzdělávání, které je nutné pro zahájení dobrovolnické činnosti v akreditovaném dobrovolnickém programu. V závěru diskuse bylo zjištěno riziko, které by mohlo zahájení dobrovolnictví mírně zpomalit, a to je podpis zákonného zástupce na smlouvu o dobrovolnické činnosti pro ty, kterým ještě nebylo 18 let. Dle slov sociální pracovnice Dětského domova v Kroměříži je komunikace s rodiči dětí komplikovaná.

5.4 Velikost a specifika cílové skupiny

Dobrovolnický projekt bude dostupný pro mladé lidi od 15 do 26 let, kteří žijí nebo studují ve městě Kroměříž. Cílem tohoto projektu bude doplnit stávající Studentský dobrovolnický klub nestátní neziskové organizace ADRA novými dobrovolníky z prostředí, kde jsou mladí lidé více náchylní k rizikovému chování. Primární cílovou skupinou jsou mladí lidé z Dětského domova Kroměříž, kterým je mezi 15 a 26 lety. V Dětském domově Kroměříž je nyní 5 osob ve věku 15+, což je minimální věková hranice pro zájemce o dobrovolnictví. Pokud by se všech 5 osob zapojilo do již utvořeného studentského klubu, kde je nyní 15 studentek Střední zdravotnické školy, skupina by měla 20 dobrovolníků.

Jelikož celá skupina bude tvořena mládeží a studenty, nastavení projektu musí brát v potaz jejich časové možnosti i vzhledem ke studiu. Ideální pro všechny figurující objekty by bylo, kdyby dobrovolnické akce či jiné aktivity probíhaly minimálně 1x za měsíc.

Přímý prospěch z projektu bude pro všechny zúčastněné dobrovolníky i pro osamělé klienty domovů pro seniory a také pro nestátní neziskovou organizaci ADRA, která bude realizátorem projektu. Nepřímo bude projekt prospěšný pro město Kroměříž (mládež, která kvalitně a smysluplně tráví volný čas), vychovatele Dětského domova a také Střední zdravotnickou školu v Kroměříži.

5.5 Specifika stakeholderů

Hlavním stakeholderem je **ADRA o. p. s.**, organizace, která má kromě jiných aktivit a polí působnosti také cíl organizovat a řídit dobrovolnickou činnost. Ve městě Kroměříž ADRA funguje od roku 2016, nyní má v Kroměříži 8 dobrovolnických programů, včetně Studentského dobrovolnického klubu. ADRA je realizátorem dobrovolnického projektu pro mládež, do kterého budou zapojeni mladí lidé ohrožení rizikovým chováním a sociálním vyloučením.

Dalším stakeholderem je **Dětský domov Kroměříž**, který byl založený v roce 1996, nabízí možnost pro umístění 24 dětí. Děti v domově bydlí po skupinkách, každá skupina disponuje plně vybaveným bytem. Pro děti, které dosáhly věku 15 let je upravené vrchní patro domu, se samostatnou kuchyní a sociálním zařízením. Mladí lidé si zde pod dohledem vychovatelů sami nakupují, vaří, vyřizují věci na úřadech, aby byli připravení na samostatný život po odchodu z dětského domova. Dětský domov také klade důraz na rozvoj osobnosti každého jedince a

uspokojení osobních i sociálních potřeb formou zapojení se do různých zájmových činností. Jedním z jejich cílů je to, aby si mladí lidé získali pozitivní vztah k životu a aby jim osvojené zkušenosti a návyky umožnily prožítí plnohodnotného života.

Stakeholderem projektu jsou také **Domovy pro seniory v Kroměříži**, které budou přijímající organizací studentského dobrovolnického klubu, spadají pod příspěvkovou organizaci Sociální služby města Kroměříže. Jedná se o Domov pro seniory U Moravy a Domov pro seniory U Kašny. Dalšími stakeholdery jsou dobrovolníci již zapojení ve Studentském dobrovolnickém klubu, žáci **Střední zdravotnické školy v Kroměříži, město Kroměříž** a také celá komunita

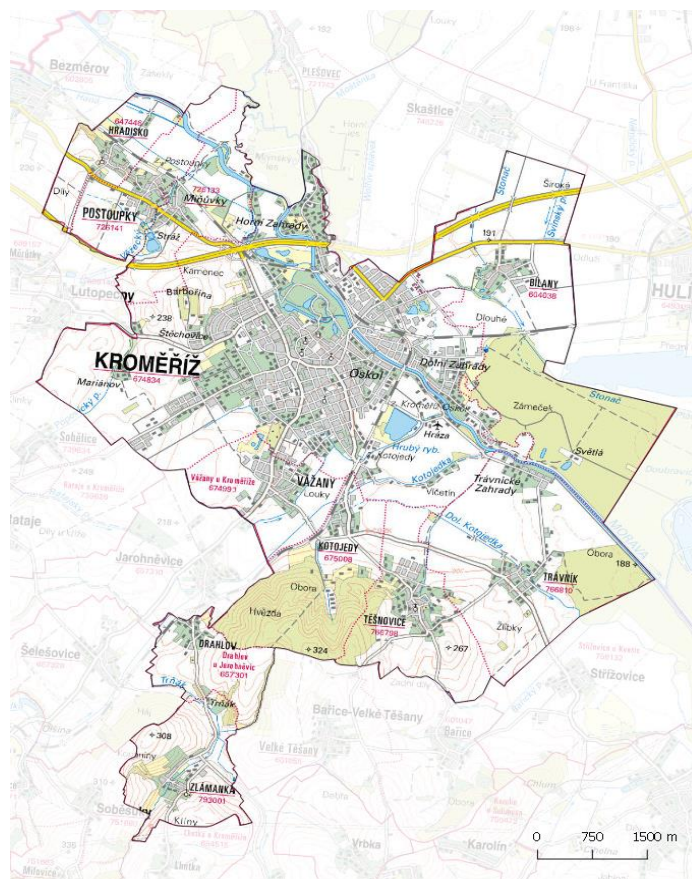
6 Představení projektu

Dobrovolnický projekt pro mládež reaguje na potřebu města a Plánu pro sociální začleňování města Kroměříže na léta 2020 – 2025, a to konkrétně na potřebu snížit výskyt rizikového chování u mladých lidí a zvýšit počet mladých lidí, kteří umění smysluplně trávit svůj volný čas. Projekt bude realizován pod nestátní neziskovou organizací ADRA, zahájen bude v červnu 2024, v lednu roku 2025 bude zhodnocena úspěšnost projektu. Projekt je určený zejména studentům středních škol ve městě Kroměříž, ale také všem mladým lidem od 15 do 26 let. Záměr projektu je nabídnout dobrovolnictví mladým lidem, kteří jsou často ohroženi rizikovým chováním, jako jednu z možností trávení volného času.

6.1 Charakteristika obce Kroměříž

Dle analýzy sociálního prostředí obce s rozšířenou působností Kroměříž z roku 2019, je Kroměříž obec s rozšířenou působností (dále jen ORP), spravuje 46 obcí a je druhým největším správním obvodem ve Zlínském kraji, celkový počet obyvatel v ORP Kroměříž je zhruba 70 500 osob. Město Kroměříž sčítá přibližně 27 893 občanů (2023, Encyklopedie Kroměříž).

Obrázek 2: Mapa území obce s rozšířenou působností Kroměříž (2020)

Zdroj: webové stránky města Kroměříž

Kroměříž je nejen městem kulturních a přírodních památek, ale také městem studentským. Je zde 11 středních škol, gymnázií a odborných učilišť. Nabídka možností trávení volného času pro studenty je v Kroměříži velmi rozmanitá. Mohou se zapojit do sportovních aktivit, které organizuje atletický, fotbalový a hokejový klub, výtvarných a uměleckých aktivit v Základní umělecké škole Kroměříž a v soukromé umělecké škole D-Music. Volný čas studenti mohou trávit také v Knihovně Kroměřížska nebo v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež Podané ruce o. p. s. Zapojit se studenti také mohou do dobrovolnických aktivit, které v Kroměříži zajišťuje ADRA o. p. s. a Spektrum preventivních programů pro děti a mládež, z.s.

V kontextu sociální práce Kroměříži také probíhá komunitní plánování sociálních služeb. Ministerstvo práce a sociálních věcí popisuje podstatu komunitního plánování jako opakující se proces, kdy se setkávají členové komunity a společně zjišťují stav poskytování sociálních služeb v dané lokalitě a zároveň potřeb, které nejsou naplněny (MPSV, 2020). Komunita je v kontextu komunitního plánování sociálních služeb chápána jako skupina zástupců uživatelů, poskytovatelů a zadavatelů sociálních služeb, případně i další veřejnosti, které je téma sociálních služeb blízké. Komunitní plánování sociálních služeb je na Kroměřížsku rozděleno

do čtyř pracovních skupin, každá skupina cílí na dále zmíněnou skupinu občanů – senioři, osoby ohrožené sociálním vyloučením, osoby se zdravotním postižením a rodiny s dětmi. Strategický dokument Komunitní plán sociálních služeb na Kroměřížsku pro období 2020 – 2023 byl jeden z podkladů pro tvorbu strategického dokumentu – Plán sociálních začleňování města Kroměříž 2022 – 2025, na jehož strategický cíl, který byl v úvodu analýzy potřeby zmíněn, reaguje tento projekt. Strategický cíl 2 – zachování pocitu bezpečí ve městě Kroměříž vychází z tvrzení, že se občané města chtějí cítit bezpečně, v posledních letech docházelo více k přestupkům i trestných činů mezi obyvateli, což mírně zvedlo sociální napětí. Tento strategický cíl očekává změnu ve vztazích mezi obyvateli, očekává zvýšení pocitu bezpečí. Specifickým cílem je zde snížení výskytu rizikového chování a jedním z indikátorů výsledku je počet mladých lidí do 26 let, kteří umí aktivně a smysluplně trávit volný čas.

6.2 ADRA o. p. s.

ADRA je nevládní nezisková organizace, která působí v České republice od roku 1992. Hlavní činnosti organizace ADRA je:

- poskytovat humanitární pomoc při mimořádných událostech, válečných konfliktech nebo přírodních katastrofách
- vzdělávat děti i dospělým v rozvojových zemích
- řídit a organizovat dobrovolnictví

ADRA má v České republice 15 dobrovolnických center. Pobočka v Kroměříži spadá pod Dobrovolnické centrum ADRA Frýdek – Místek a působí zde od roku 2016. Nyní v Kroměříži organizuje a řídí 9 dobrovolnických programů. Dobrovolnické programy jsou v zařízení sociálních a zdravotních služeb. Dobrovolníci věnují čas seniorům, osobám se zdravotním postižením, pacientům Nemocnici Milosrdných sester a Psychiatrické nemocnice v Kroměříži. V kontextu sociální práce není činnost dobrovolnického centra přímo sociální službou, ale službou, která navazuje svou prací na udržení a prohloubení změn, které klientům sociální služba poskytla (ADRA, [online]).

7 Cíle projektu

V dnešní době je stále více uznávána důležitost preventivních opatření proti sociálnímu vyloučení, a to zejména mezi mladými lidmi. Například zpráva Youth Social Exclusion and Lessons from Youth Work (European Commission, Paolini, 2013) uvádí, že poskytování podpory mladým lidem jako jsou příležitosti k integraci do komunity, jsou sociální pracovníci s mládeží schopni snížit rizika sociálního vyloučení. Hlavním cílem projektu **je zapojit mladé lidi ohrožené sociálním vyloučením a rizikovým chováním do dobrovolnické činnosti** pod nestátní neziskovou organizací ADRA.

Obecnými cíli projektu jsou:

- 1.) Podpořit sociální integraci mladých lidí z primární cílové skupiny projektu a poskytnout jim příležitost k interakci mezi svými vrstevníky a klienty domovů pro seniory
- 2.) Podpořit občanskou angažovanost mladých lidí zapojením do dobrovolnického projektu a podpořit je v tom, aby se stali aktivními občany komunity
- 3.) Přispět k prevenci sociálního vyloučení mladých lidí nabídkou smysluplného trávení volného času

Specifické cíle projektu jsou následující:

- 1.) Zapojit do Studentského dobrovolnického klubu mládež ohroženou rizikovým chováním a sociálním vyloučením
- 2.) Zapojit dobrovolníky Studentského dobrovolnického klubu do komunitního plánování sociálních služeb v ORP Kroměříž

7.1 Cílové skupiny a očekávaný dopad projektu

Cílovou skupinou tohoto projektu a přímým příjemcem je mládež města Kroměříže ve věku od 15 do 26 let, kteří se zapojí do již existujícího Studentského dobrovolnického klubu pod organizací ADRA. První skupinou, která se nově do Studentského klubu připojí, bude mládež z Dětského domova v Kroměříži. K přímým příjemcům projektu patří také klienti Domova pro

seniory U Moravy a Domova pro seniory U Kašny v Kroměříži, za kterými bude pravidelně jednou v měsíci Studentský dobrovolnický klub docházet a vykonávat dobrovolnickou činnost.

Očekávaný dopad: Vyšší počet mladých lidí, kteří smysluplně tráví volný čas prostřednictvím dobrovolnické činnosti v městě Kroměříž. Zapojení mladých lidí do dobrovolnických aktivit z Dětského domova v Kroměříži se rozvine pozitivní dopad existujícího Studentského dobrovolnického klubu, zároveň se tímto projektem podpoří sociální integrace mladých lidí komunity města Kroměříž, občanská angažovanost a projekt přispěje k prevenci sociálního vyloučení. Dobrovolníci ze Studentského klubu budou docházet na pravidelné návštěvy do domovů pro seniory, a tak bude mít projekt i mezigenerační přínos. Dobrovolnický mezigenerační program přinese novou energii a čerstvé nápady mladých lidí, kteří jsou často schopni zprostředkovat cílové skupině seniorů nevšední zážitky. Tyto aktivity jsou pro seniory zábavou a přirozeným sociálním začleněním. Díky peermentoringu v dobrovolnickém programu, stávající dobrovolníci ze Střední zdravotnické školy, budou pomáhat svým vrstevníkům zlepšit jejich sociální integraci a zároveň budou kamarádem, osobou, kterou se mohou s čímkoli svěřit. Dobrovolnický program umožní samotným dobrovolníkům studentům trénovat sociální a komunikační dovednosti, zprostředkuje jim radost ze zapojení do pomoci druhým, a to jak mezi sebou navzájem, tak i mezigeneračně, se seniory. Zapojením se do pomoci jiné generaci, které je může obohatit o nové zkušenosti a poznání, že každý člověk je právoplatným členem lidské společnosti.

Dobrovolnický program bude otevřený pro celou komunitu mladých lidí ve městě Kroměříž. Komunita je zde vnímána jako seskupení osob, které zde žijí, ale také instituce a potenciální přijímající organizace pro dobrovolníky, které ve městě fungují.

8 Klíčové aktivity a indikátory splnění

Hlavním cílem je zapojit mladé lidi ohrožené rizikovým chováním a sociálním vyloučením města Kroměříž do dobrovolnické činnosti pod nestátní neziskovou organizací ADRA.

Specifickými cíli projektu je:

- 1.) Zapojit do Studentského dobrovolnického klubu mládež ohroženou rizikovým chováním a sociálním vyloučením
- 2.) Zapojit dobrovolníky Studentského dobrovolnického klubu do komunitního plánování sociálních služeb v ORP Kroměříž

Klíčová aktivita č. 1: Zapojení nových dobrovolníků z Dětského domova v Kroměříži do Studentského dobrovolnického klubu

Červen 2024 – červen 2025

Mladí lidé se do dobrovolnického programu Studentský dobrovolnický klub zapojí po vstupní přípravě dobrovolníků a doložením všech potřebných dokumentů koordinátorovi dobrovolnického programu. Poté koordinátor dobrovolnického programu a zároveň zaměstnanec nestátní neziskové organizace ADRA, která v tomto projektu bude vysílající organizací pro dobrovolníky, zajistí smlouvu o dobrovolnické činnosti. Tato aktivita je tvořena několika podaktivitami, které budou postupně plněny.

Indikátorem splnění klíčové aktivity č. 1 bude počet mladých lidí, kteří se zapojí do dobrovolnického programu a počet hodin, kteří tito dobrovolníci věnují dobrovolnictví.

1.1 Nábor a vstupní příprava nových dobrovolníků

V rámci realizace projektu je potřeba nejdříve nabídnout možnost mladým lidem zapojit se do dobrovolnické činnosti. Nejdříve projekt do dobrovolnické činnosti zapojí mládež z Dětského domova v Kroměříži. Nábor nových dobrovolníků z řad mládeže Dětského domova v Kroměříži proběhl v lednu roku 2024, kdy se do dobrovolnického projektu přihlásilo pět zájemců. Projekt bude realizován pod Dobrovolnickým centrem ADRA, které má pro dobrovolnické programy udělenou akreditaci Ministerstva vnitra a řídí se zákonem o dobrovolnické službě č. 198/2002 Sb. Dobrovolnické centrum jako vysílající organizace dobrovolníků je povinna zajistit vstupní přípravu nových dobrovolníků, ta proběhne 3. června 2024 v prostorách Dobrovolnického centra ADRA. Na vstupní přípravě se dobrovolníci dozví

práva a povinnosti dobrovolníků, etický kodex dobrovolnické činnosti, povinnost mlčenlivosti, komunikace s klienty seniory, specifika stáří, ale také praktické záležitosti, jako jsou manipulace s invalidním vozíkem a celkovou bezpečnost při dobrovolnické činnosti a také povinnost zapisování si své dobrovolnické docházky. Mladí zájemci, než se stanou dobrovolníky, musí také doručit výpis z trestního rejstříku jako důkaz o tom, že proti dobrovolníkovi není vedeno trestní řízení, a potvrzení obvodního lékaře, že je dobrovolník schopen vykonávat dobrovolnickou činnost ve prospěch druhých lidí. Vstupní příprava dobrovolníků trvá dle koordinátora dobrovolníků čtyři hodiny a po této vstupní přípravě dobrovolník s Dobrovolnickým centrem sepíše smlouvu o dlouhodobé dobrovolnické službě.

Indikátorem splnění této aktivity bude počet nově zapojených dobrovolníků, prezenční listina ze vstupní přípravy dobrovolníků a počet uzavřených smluv s novými dobrovolníky.

1.2 Dobrovolnický mixér aneb seznámení nových dobrovolníků z Dětského domova v Kroměříži a stálých dobrovolníků Studentského dobrovolnického klubu

Pro dobré a kvalitní fungování Studentského dobrovolnického klubu je důležité, aby před samotnou dobrovolnickou činností proběhlo setkání stávajících a nových dobrovolníků s prostorem pro jejich vzájemné seznámení a určení si dalších aktivit dobrovolnické činnosti. Toto setkání se uskuteční v prostoru Dobrovolnického centra ADRA a ponese se spíše v duchu neformálního setkání, které ale bude mít předem stanovené kroky a také moderátora. Toto setkání může namotivovat dobrovolníky k aktivnějšímu zapojení do dobrovolnické činnosti. Moderátorem setkání bude sociální pracovník a zároveň koordinátor dobrovolníků. Tato osoba má potřebné zkušenosti a dovednosti pro řízení skupinových diskusí a setkávání a jako koordinátor dobrovolníků je dobře seznámen s cíli dobrovolnického programu a potřebami a osobnostmi stávajících dobrovolníků. Aktivity, které si na toto setkání připraví koordinátor dobrovolníků, budou navrženy tak, aby podpořily seznámení a budování vztahů mezi novými a stávajícími dobrovolníky. Cílem je, aby se všichni účastníci cítili vítáni, zapojeni a měli pocit, že jsou v bezpečném, přátelském prostředí. Setkání bude probíhat v těchto krocích:

1. Příprava prostoru – setkání proběhne v klubovně Studentského dobrovolnického klubu. Klubovna je velkou místností se sedacími vaky a pohovkou, kde se mohou všichni zúčastnění pohodlně usadit a nabýt pocitu bezpečného prostředí. K dispozici všem zúčastněným bude drobné občerstvení.
2. Seznámení – koordinátor dobrovolníků v roli moderátora představí účel setkání a poté nechá příležitost všem zúčastněným dobrovolníkům představit se. Seznámení proběhne

formou aktivity s názvem „Dvě pravdy a jedna lež“, kdy postupně všichni zúčastnění dobrovolníci prozradí ostatním dvě pravdivé informace o sobě a jednu lživou, ostatní dobrovolníci poté budou hádat, které tvrzení je lživé. Tato aktivita je zábavným způsobem, jak se o sobě navzájem mohou dozvědět více informací a také se společně zasmát a prolomit počáteční nervozitu.

3. Neformální networking – po ukončení předchozí aktivity dostanou dobrovolníci prostor, kdy se dobrovolníci mohou bavit mezi sebou a vzájemně se poznávat.
4. Závěr – na konci setkání koordinátor dobrovolníků všem zúčastněným poděkuje za jejich účast a zároveň sdělí termín dalšího setkání. Setkání bude první středu v měsíci, 5. června 2024, kdy se společně dobrovolníci Studentského dobrovolnického klubu zaměří na plánování aktivit pro klienty domovů pro seniory.

Indikátorem splnění této aktivity bude prezenční listina zúčastněných dobrovolníků a zápis o průběhu setkání, který vyhotoví koordinátor dobrovolnického programu.

1.3 Vytváření plánu aktivit samotnými dobrovolníky

Setkání s cílem vytvářet a plánovat dobrovolnické aktivity je cennou příležitostí pro mladé dobrovolníky, protože získávají pocit participace a vedení. Součástí setkání bude brainstorming o aktivitách, které všechny zúčastněné dobrovolníky napadají. Poté koordinátor dobrovolníků s dobrovolníky vytvoří návrh plánu aktivit. Tento plán bude zahrnovat konkrétní aktivity v konkrétních domovech pro seniory, termíny i dobrovolníky, kteří se závazně přihlásí k účasti na aktivitě. Po každé realizované dobrovolnické aktivitě koordinátor dobrovolníků s dobrovolníky vyhodnotí akci, zjistí zpětnou vazbu od dobrovolníků i od klientů a pracovníků domovů pro seniory. Na základě této zpětné vazby může koordinátor dobrovolníků s dobrovolníky provést žádoucí změny dobrovolnické akce.

Indikátorem splnění aktivity bude plán aktivit, který bude obsahovat data konaných dobrovolnických akcí, náplň dobrovolnické činnosti a po ukončení akce také celkové zhodnocení aktivity.

1.4 Průběžná supervize po čtyřech měsících fungování projektu

Supervize dobrovolníků je nedílnou součástí fungování a motivace dobrovolnického programu. Je to také nástroj prevence vyhoření dobrovolníků. Supervize v rámci dobrovolnického programu bude probíhat jedenkrát za čtyři měsíce, a to v době, kdy se setkává Studentský

dobrovolnický klub, tedy první středu v měsíci. Supervize zajišťuje Dobrovolnické centrum ADRA, které spolupracuje s externím supervizorem. Supervize budou probíhat s celou skupinou dobrovolníků ze Studentského dobrovolnického klubu. Supervizor by měl poskytovat podporu dobrovolníků, to zahrnuje především pomoc při řešení problémů, poskytování rad a zdrojů při řešení nejrůznějších situací. Supervize by měli být účastni kromě koordinátora dobrovolníků také pověřené osoby z přijímajících organizací, kam dobrovolníci docházejí. Cílem supervize pro dobrovolníky by měla být podpora v jejich dobrovolnické činnosti, podpora v jejich růstu a učení se a také zpětná vazba koordinátora i přijímajících organizací, že jejich práce má smysl a přináší hodnotu pro organizaci i komunitu města.

Indikátorem splnění aktivity bude uskutečněná supervize pro dobrovolníky s prezenční listinou zúčastněných dobrovolníků a také zápisem ze supervizního setkání, které vyhotoví koordinátor dobrovolnického programu.

Klíčová aktivita č. 2: Seznámení Domovů pro seniory se Studentským klubem a možnosti jeho zapojení do nabídky služeb domovů pro seniory

Před zahájením samotného fungování dobrovolnického programu Studentského dobrovolnického klubu proběhne schůzka koordinátora dobrovolníků s pověřenou osobou domovů pro seniory a koordinátor mu představí cíl a záměr Studentského dobrovolnického klubu i plánované aktivity spolu s časovým harmonogramem, aby v plánovaných aktivitách nevznikly kolize s aktivitami domovů pro seniory. Pověřená osoba za domov pro seniory, často sociální pracovník, může také nabídnout dobrovolníkům ze Studentského dobrovolnického klubu zapojení do interních aktivit domova pro seniory, jako jsou různá setkání nebo tematické akce. Úlohou pověřené osoby za domov pro seniory je, umožnit dobrovolníkům potřebný prostor a podmínky pro jejich dobrovolnickou aktivitu a také zjištění zájmu u samotných klientů domova pro seniory. Společně mohou koordinátor dobrovolníků a zástupce domova pro seniory vymyslet další aktivity, kde by bylo možné dobrovolníky zapojit.

Indikátorem splnění této klíčové aktivity bude počet dobrovolníků i dobrovolnických hodin, kteří se do dobrovolnického programu zapojí. Součástí bude také počet seniorů, kteří budou příjemci dobrovolnické činnosti.

Klíčová aktivita č. 3: Zapojení dobrovolníků Studentského klubu do plánování a rozvoje sociálních služeb města Kroměříž

Září 2024 – červen 2025

V rámci participace a rovného přístupu všech bude umožněno mladým dobrovolníkům ve Studentském dobrovolnickém klubu účastnit se komunitního plánování sociálních služeb. Ve městě Kroměříž funguje komunitní plánování pro čtyři cílové skupiny (Kroměříž, 2024, [online]). Dobrovolníci v dobrovolnickém programu se mohou účastnit skupiny, která je zaměřená na sociální služby pro seniory, tak i skupiny, která se věnuje mladým lidem a dalším osobám ohroženým sociálním vyloučením. Zde je prostor pro mladé lidi z Dětského domova v Kroměříži, aby se aktivně podíleli na komunitním plánu města Kroměříž a naplňovali tak funkce sociální politiky. Před plánovaným setkáním komunitního plánování koordinátor dobrovolníků představí dobrovolníkům cíle komunitního plánování. Samotnou účast dobrovolníků koordinátor předem sdělí komunitnímu sociálnímu pracovníkovi Městského úřadu v Kroměříži.

Indikátorem aktivity bude počet setkání komunitního plánování sociálních služeb, kterých se aktivně účastní dobrovolníci Studentského dobrovolnického klubu.

Klíčová aktivita č. 4: Monitorování a závěrečná evaluace

Průběžné monitorování a evaluaci dobrovolnického projektu bude provádět koordinátor dobrovolníků Studentského dobrovolnického klubu, který je zároveň zaměstnanec Dobrovolnické centra ADRA. Koordinátor dobrovolníků bude provádět hodnocení fungování dobrovolnického, protože je součástí komunity dobrovolníků, je také účasten na dobrovolnických akcích a má o nich přehled. Monitorování dobrovolnického programu bude probíhat průběžně po celou dobu projektu ve formě pravidelného setkávání s dobrovolníky při plánování aktivit minimálně jedenkrát za měsíc, při supervizích i při samotných dobrovolnických akcích, monitorována bude také docházka a aktivní zapojování dobrovolníků do projektu a zpětná vazba od přijímajících organizací i od seniorů. Po ukončení projektu, v červnu 2025, proběhne evaluace projektu. Evaluace bude zahrnovat zpětnou vazbu formou rozhovorů či anonymních dotazníků s dobrovolníky, personálu přijímajících organizací i komunitního pracovníka městského úřadu. Evaluační rozhovory a dotazníky si budou ukládat za cíl identifikovat silné a slabé stránky projektu, dopady projektu na dobrovolníky, seniory a celkovou komunitu občanů města Kroměříž. Po získání dat sepíše koordinátor dobrovolníků evaluační zprávu.

Indikátorem splnění bude pravidelné setkávání se všemi stakeholdery projektu, výstupem bude závěrečná evaluační zpráva.

Vazba aktivit na specifické cíle projektu:

Tabulka 2: Vazba aktivit na specifické cíle projektu

Aktivita/podaktivita	Specifický cíl, k jehož naplnění aktivita přispívá
1. Zapojení nových dobrovolníků z Dětského domova v Kroměříži do Studentského dobrovolnického klubu	Cíl č. 1
1.1 Nábor a vstupní příprava dobrovolníků	Cíl č. 1
1.2 Dobrovolnický mixér	Cíl č. 1
1.3 Vytváření plánu aktivit samotnými dobrovolníky	Cíl č. 1, 2
1.4 Supervize po čtyřech měsících fungování projektu	Cíl č. 1, 2
2. Seznámení domovů pro seniory se Studentským dobrovolnickým klubem	Cíl č. 1
3. Zapojení dobrovolníků Studentského klubu do plánování a rozvoje sociálních služeb města Kroměříž	Cíl č. 1, 2
3. Monitorování a závěrečná evaluace	Cíl č. 1, 2

Zdroj: vlastní zpracování

9 Indikátory a výstupy klíčových aktivit

Každá z klíčových aktivit má své podaktivity, které mají své indikátory a výstupy, které slouží k monitorování průběhu a výsledků projektu.

1. Zapojit nové dobrovolníky z Dětského domova v Kroměříži do Studentského dobrovolnického klubu

1.1. Nábor a vstupní příprava dobrovolníků: Projekt se zaměřený na zapojení 5 mladých lidí z Dětského domova v Kroměříži, kteří doplní 15 současných dobrovolníků Studentského dobrovolnického klubu, předpokládaný počet mládeže v dobrovolnickém projektu je tedy 20 dobrovolníků. Předpokládaným indikátorem splnění této aktivity bude počet nově zapojených dobrovolníků, prezenční listina ze vstupní přípravy dobrovolníků a počet uzavřených smluv s novými dobrovolníky. Prezenční listina ze vstupní přípravy dobrovolníků a počet uzavřených smluv o dlouhodobé dobrovolnické činnosti bude výstupem této podaktivity.

1.2. Dobrovolnický mixér aneb seznámení nových dobrovolníků z Dětského domova v Kroměříži a stálých dobrovolníků Studentského dobrovolnického klubu: K dobrému fungování celé skupiny dobrovolníků při dobrovolnických akcích se považuje za velmi přínosné, aby mezi sebou všichni členové Studentského dobrovolnického klubu měli dobré vztahy a znali se navzájem. Indikátorem splnění této aktivity bude prezenční listina zúčastněných dobrovolníků a zápis o průběhu setkání, který vyhotoví koordinátor dobrovolnického programu. Indikátorem splněný bude také uspořádání dobrovolnické akce Studentského dobrovolnického klubu 1x za měsíc, akcí tedy bude za rok fungování projektu celkem 12.

1.3. Vytváření plánů aktivit samotnými dobrovolníky: Indikátorem splnění aktivity bude plán aktivit, který bude obsahovat data konaných dobrovolnických akcí, náplň dobrovolnické činnosti a po ukončení akce také celkové zhodnocení aktivity. Dobrovolnická akce v domovech pro seniory by se měla konat minimálně 1x za měsíc, a tak indikátorem splnění bude 12 dobrovolnických akcí.

1.4. Supervize po čtyřech měsících fungování projektu: Indikátorem splnění aktivity budou uskutečňované supervize, vždy jedenkrát za čtyři měsíce fungování projektu pro dobrovolníky s prezenční listinou zúčastněných dobrovolníků a také zápisem ze supervizního setkání, které vyhotoví koordinátor dobrovolnického programu. První supervize tedy proběhne v říjnu roku 2024, další v únoru 2025, poslední v červnu 2025, indikátorem tedy budou 3 realizované supervize.

1.5 Seznámení domovů pro seniory s fungováním Studentského dobrovolnického klubu:

Indikátorem splnění této aktivity je realizace schůzek se zástupci dvou domovů pro seniory, Domova pro seniory U Moravy a Domova pro seniory U Kašny, které proběhnou začátkem června 2024.

2. Zapojení dobrovolníků Studentského klubu do plánování a rozvoje sociálních služeb města Kroměříž:

Indikátorem aktivity bude počet setkání komunitního plánování sociálních služeb, kterých se aktivně účastní dobrovolníci Studentského dobrovolnického klubu. Plánovaný počet setkání komunitního plánování jsou 4 setkání v době fungování dobrovolnického projektu.

3. Monitorování a evaluace: Indikátorem budou průběžné monitorovací zprávy koordinátora dobrovolníků, alespoň 5x během fungování dobrovolnického projektu. Výstupem bude závěrečná evaluační zpráva, která bude vydána koordinátorem dobrovolníků po skončení projektu.

10 Management rizik

Při realizaci projektu se mohou vyskytnout rizika, které je třeba identifikovat a připravit se na ně, aby bylo možné s nimi efektivně pracovat. Jedním z rizik je nedostatek zapojených mladých lidí jako dobrovolníků do Studentského dobrovolnického klubu. Toto riziko může být řešeno prezentováním projektu v místních novinách a médiích, pravidelnými nábory a besedami na středních školách nebo v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež.

Mladí lidé nemusejí mít o zapojení do dobrovolnického projektu zájem nebo se budou účastnit dobrovolnických aktivit nepravidelně. Toto riziko může být řešeno pravidelnými schůzkami Studentského dobrovolnického klubu jedenkrát za měsíc a také pravidelnou motivací zapojených dobrovolníků prostřednictvím ocenění, drobných dáreků nebo například poděkování z přijímajících organizací.

Riziko může spočívat také v komunikačních bariérách dobrovolníků při komunikaci se seniory. Tomuto riziku může být předcházeno kvalitní vstupní přípravou dobrovolníků a podporou při dobrovolnických aktivitách ze strany koordinátora dobrovolnického programu.

Při dobrovolnické činnosti mohou nastat rizika týkající se bezpečnosti, ať už přímo zranění seniorů, například pád z invalidního vozíku, nebo poškození vybavení přijímající organizace či zranění samotného dobrovolníka. Tomuto riziku lze předejít kvalitním proškolením týkající se bezpečnosti dobrovolnické činnosti. Kdyby k nějaké výše zmíněné události došlo, každý dobrovolník je dobrovolnickým centrem pojištěn, a tak by vzniklá škoda byla smluvně ošetřena.

Během výkonu dobrovolnické služby mohou dobrovolníci čelit emoční zátěži při práci se seniory, zejména v situacích, kdy senioři trpí duševním onemocněním jako jsou různé typy demence. Toto riziko může být řešeno pravidelnými supervizemi nebo osobními pohovory s koordinátorem dobrovolníků, který je zároveň sociálním pracovníkem.

Dalším rizikem je nedostatečná finanční podpora dobrovolnického programu na jeho provoz, pojištění dobrovolníků, proplácení cestovného, pokud bude potřeba, nákupu potřeb pro realizaci dobrovolnických aktivit. Toto riziko může být řešeno získáváním sponzorů a dotací z programu města Kroměříž.

Tabulka 2: Management rizik

Identifikace předpokládaných rizik	Hodnocení rizika	Návrhy preventivních opatření
Nedostatek zapojených mladých lidí do Studentského dobrovolnického klubu	Střední pravděpodobnost, výrazný vliv na naplnění cílů projektu	Prezentování projektu v místních médiích Pravidelná realizace náborů a přednášek o dobrovolnictví na středních školách a nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež
Nezájem a nepravidelnost v dobrovolnických aktivitách	Střední pravděpodobnost, výrazný vliv na naplnění cílů projektu	Pravidelné schůzky Studentského dobrovolnického klubu jedenkrát v měsíci Motivace dobrovolníků prostřednictvím ocenění, zpětné vazby, poděkování
Komunikační bariéry mezi dobrovolníky a seniory při samotné dobrovolnické činnosti	Střední pravděpodobnost, nízký vliv na naplnění cílů projektu	Kvalitní vstupní příprava dobrovolníků, dohled koordinátora dobrovolníků, pravidelná supervize
Bezpečnost při dobrovolnické činnosti	Nízká pravděpodobnost, nízký vliv na naplnění cílů projektu	Kvalitní proškolení o bezpečnosti při dobrovolnické službě Pojištění pro výkon dobrovolnické služby
Emoční zatížení dobrovolníků	Střední pravděpodobnost, vysoký vliv na naplnění cíle projektu	Pravidelné supervize Osobní pohovory s koordinátorem programu
Nedostatek financí	Střední pravděpodobnost, vysoký vliv na naplnění cíle projektu	Získávání sponzorů Dotace z města Kroměříž Propagace

Zdroj: vlastní zpracování

11 Předpokládané výsledky projektu a popis přidané hodnoty projektu

Předpokládané výsledky projektu jsou stanoveny na základě klíčových aktivit a fungování Studentského dobrovolnického klubu. Mezi předpokládanými výsledky je: zvýšený počet mladých lidí ve městě Kroměříž, kteří se zapojují do dobrovolnických aktivit. To povede k většímu zapojení mladých lidí do komunity města i jejímu rozvoji občanské společnosti. Projekt předpokládá také zlepšení sociálních dovedností mladých lidí, kteří získají cenné zkušenosti, a to jim může zvýšit jejich sebevědomí a připravit je například na budoucí zaměstnání nebo studium vysoké školy. Projekt bude mít také pozitivní dopad na seniory v domovech pro seniory. Pravidelné návštěvy mladých lidí v domovech pro seniory mohou podporovat duševní pohodu seniorů. Dobrovolnický program tak bude prospěšný i pro komunitu města. Předpokládá se, že realizace projektu bude plnit jeden z indikátorů cílů Plánu sociálního začleňování města Kroměříže do roku 2025, protože poskytne mladým lidem možnost smysluplně trávit jejich volný čas. Pokud bude projekt úspěšný, může se předpokládat, že do dalších let svého fungování rozšíří působnost do dalších přijímajících organizací a rozšíří řady dobrovolníků o další nové zájemce z řad mládeže města Kroměříž.

Přidanou hodnotou tohoto projektu je začlenění mládeže z Dětského domova do sociální společnosti města, nabídnutí jim smysluplné aktivity, která bude napomáhat k rozvoji jejich osobnímu rozvoji, může jim také v bezpečném prostředí Studentského dobrovolnického klubu pomoci navázat přátelské vztahy se svými vrstevníky. Dobrovolnické aktivity mohou podpořit duševní pohodu navštěvovaných seniorů a pomoci jim zmírnit osamělost. Další přidanou hodnotou projektu je mezigenerační učení, které může probíhat při dobrovolnické činnosti mezi mládeží a seniory. Obě skupiny se mohou učit od sebe navzájem, senioři mohou mladým dobrovolníkům předat své životní zkušenosti a moudrost, mladí dobrovolníci mohou seniory vzdělávat v oblasti moderních technologií a nových trendech. Realizace tohoto projektu může být prospěšná pro všechny zúčastněné strany, může přinést pozitivní změny v životech jednotlivců i v celé komunitě.

12 Harmonogram

V následující tabulce je harmonogram projektu v podobě Ganttova diagramu.

Harmonogram reflektuje sled klíčových aktivit:

1. Zapojení nových dobrovolníků z Dětského domova v Kroměříži do Studentského dobrovolnického klubu
2. Zapojení dobrovolníků do komunitního plánování sociálních služeb v ORP Kroměříž
3. Průběžné monitorování a závěrečná evaluace

Tabulka 4 Harmonogram

	Zahájení	Ukončení	1.6.2024	1.7.2024	1.8.2024	1.9.2024	1.10.2024	1.11.2024	1.12.2024	1.1.2025	1.2.2025	1.3.2025	1.4.2025	1.5.2025	1.6.2025
Aktivita1	1.6.2024	1.6.2025													
Aktivita2	1.6.2024	1.6.2025													
Aktivita3	1.6.2024	1.6.2025													

Zdroj: vlastní zpracování

13 Rozpočet

Tento projekt bude financován z prostředků realizátora dobrovolnického programu, což je Dobrovolnické centrum ADRA, jehož činnost spadá pod nestátní neziskovou organizaci ADRA. V tabulce níže bude uvedeno pouze financování spojené s činností Studentského dobrovolnického klubu. Bude zde uvedeno financování materiálních, nemateriálních nákladů a osobních nákladů na supervizora dobrovolnického programu Studentský dobrovolnický klub. Náklady na plat koordinátora v rozpočtové tabulce uvedeny nebudou, protože koordinátor dobrovolníků pracuje pro více dobrovolnických programů a je financován z finančních prostředků nestátní neziskové organizace ADRA. Část nákladů projektu bude financována i z dotačního programu města Kroměříž, protože se předpokládá, že projekt bude přímo navazovat na specifický cíl plánu pro sociální začleňování, na které má město Kroměříž vyhrazeno finanční prostředky.

Tabulka 5 Rozpočet

POLOŽKA	CELKEM NÁKLADY NA VŠECHNY DOBROVOLNÍKY	CELKEM NÁKLAD NA 1 DOBROVOLNÍKA	ZDROJ FINANCOVÁNÍ
Materiální náklady celkem	9 800	410	
Kancelářské potřeby	1 000		Placeno z dotace Města Kroměříž
Propagační materiál	600		Placeno z dotace Města Kroměříž
Náklady na aktivity dobrovolníků + dárky	8 000	400	Placeno ze sponzorských darů
Režijní materiál	200	10	Placeno z dotace Města Kroměříž
Nemateriální náklady celkem	19 500	750	

Telefon koordinátora projektu	3 000		Placeno z finančních prostředků NNO ADRA
Tisk a propagace	1500		Placeno z dotace Města Kroměříž
Cestovné dobrovolníků, supervize	3 000	150	Placeno z finančních prostředků NNO ADRA
Pojištění dobrovolníků	10 000	500	Placeno z finančních prostředků NNO ADRA
Výpisy z rejstříku trestů a lékařské potvrzení	2 000	100	Placeno z finančních prostředků NNO ADRA
Osobní náklady	2 000	100	
DPP supervizor	2 000	100	Placeno z finančních prostředků NNO ADRA
Celková částka	31 300		

Zdroj: vlastní zpracování

14 Logframe projektu

Tabulka 6 Logframe projektu

Záměr	Ověřitelné ukazatele	Způsob ověření	
Nabídnout dobrovolnictví mladým lidem, kteří jsou často ohroženi rizikovým chováním, jako jednu z možností trávení volného času.	- počet mladých lidí, kteří tráví volný čas dobrovolnickou činností	- Evaluace a monitorování projektu - Záznamy o aktivitách - Docházkové listy mladých dobrovolníků	
Cíle	Ověřitelné ukazatele	Zdroje k ověření	
Hlavním cílem projektu je zapojit mladé lidi ohrožené sociálním vyloučením a rizikovým chováním do dobrovolnické činnosti Specifickými cíli projektu je: 1.) Zapojení do Studentského	- alespoň 12 dobrovolnických akcí v rámci Studentského dobrovolnického klubu v domovech pro seniory - počet mladých lidí, kteří smysluplně tráví svůj volný čas dobrovolnictvím - účast dobrovolníků na 4 setkáních komunitního plánování	- prezenční listina ze vstupní přípravy nových dobrovolníků - docházkové listy nových dobrovolníků - prezenční listina účastníků komunitního plánování - zprávy a výstupy z jednotlivých dobrovolnických akcí v domovech pro seniory	

dobrovolnického klubu mládež ohroženou rizikovým chováním a sociálním vyloučením 2.) zapojení dobrovolníků Studentského dobrovolnického klubu do komunitního plánování sociálních služeb města Kroměříž			
Výstupy projektu	Ověřitelné ukazatele	Zdroje k ověření	Rizika
1.) Vyšší počet mladých lidí, kteří smysluplně tráví volný čas dobrovolnickou činností 2.) Mladí lidé, dobrovolníci ze Studentského dobrovolnického klubu, kteří se aktivně zapojují do komunitního plánování	- počet mladých lidí, kteří smysluplně tráví volný čas dobrovolnickou činností, v době od června 2024 do června 2025 - minimálně 12 dobrovolnických aktivit se Studentským dobrovolnickým klubem v domovech pro seniory	- docházkové listy dobrovolníků ze Studentského dobrovolnického klubu - prezenční listiny ze setkání komunitního plánování - evaluační zpráva - zápisy ze supervizních setkání	- Nezájem mladých lidí o dobrovolnickou činnost - Nezájem ze stran domovů pro seniory - Neochota dobrovolníků docházet na supervizní setkání - Nedostatek finanční podpory města

3.) Evaluační zpráva	- alespoň 3 realizované skupinové supervize dobrovolníků - účast dobrovolníků na komunitním plánování města - evaluační zpráva sepsána koordinátorem dobrovolnického programu Studentský dobrovolnický klub		Kroměříž na organizování a rozvoj Studentského dobrovolnického klubu
Aktivity projektu	Prostředky/vstupy	Zdroje k ověření	Předpoklady
1. Zapojení nových dobrovolníků z Dětského domova v Kroměříži do Studentského dobrovolnického klubu 2. Zapojení dobrovolníků do komunitního plánování sociálních služeb města Kroměříž 3. Monitorování a závěrečná evaluace	- finanční zdroje - koordinátor dobrovolníků - mladí lidé zapojení do Studentského dobrovolnického klubu	- Harmonogram aktivit - Rozpočet - Prezenční listiny z komunitního plánování - Prezenční listiny z dobrovolnických aktivit	- Mladí lidé města Kroměříž, kteří aktivně tráví volný čas dobrovolnickou činností - Zájem domovů pro seniory o mezigenerační dobrovolnický program - Prezentace Studentského dobrovolnického klubu v médiích i mezi odbornou veřejností

Zdroj: vlastní zpracování

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo zpracování podkladu pro dobrovolnický projekt zaměřený na mládež města Kroměříže, jejíž členové vykazují prvky rizikového chování a jsou ohroženi sociálním vyloučením. Záměr projektu je nabídnout mladým lidem dobrovolnickou činnost, jako smysluplnou aktivitu trávení jejich volného času. Obecně projekt cílí na všechny mladé lidi a studenty ve městě, konkrétně pak na mládež z Dětského domova v Kroměříži, a nabízí možnost smysluplně trávit volný čas v dobrovolnickém programu Studentský dobrovolnický klub. Projekt reaguje na specifický cíl Plánu pro sociální začleňování ve městě Kroměříž do roku 2025, kdy je žádoucí, aby mladí lidé dokázali smysluplně trávit volný čas.

V konceptuální části práce bylo popsáno dobrovolnictví, a to jak ve formální, tak i neformální rovině, historický vývoj dobrovolnictví na našem území. Bylo zde nastíněno také dobrovolnictví mládeže, mezigenerační dobrovolnictví a metoda peermentoringu, která může být aplikována i v dobrovolnických programech a jejím hlavním cílem je předávání zkušeností a dovedností mezi vrstevníky navzájem, kteří si tímto mohou poskytovat vzájemnou podporu. Dále se práce zaměřila na základní charakteristiku managementu dobrovolníků, funkci koordinátora dobrovolníků, péči o dobrovolníky a také etiku dobrovolnické činnosti. Téma práce bylo propojeno se sociální politikou, a to zejména v principu sociální solidarity a participace. Ačkoliv dobrovolnictví není přímo sociální prací, s touto profesí a akademickou disciplínou je velmi blízké už jen proto, že se mnohdy odehrává v sociálních službách a dobrovolníci jsou nedílnou součástí kvality poskytované sociální služby. Proto bylo téma propojeno se sociální prací s mládeží a také s komunitní sociální prací, která může zahrnovat i dobrovolnictví. V této oblasti může mít sociální pracovník nezastupitelnou funkci, kdy je schopen metodami a technikami pracovat s komunitou na určitých žádoucích změnách.

Součástí práce je vypracování analýzy potřebnosti projektu pro zapojení mladých lidí do dobrovolnického programu. Analýza potřebnosti vyplývala z již zmíněného specifického cíle Plánu sociálního začleňování pro město Kroměříž do roku 2025, kdy je jedním z indikátorů počet dětí a mladých lidí, kteří umějí aktivně a smysluplně trávit svůj volný čas. Celá práce i analýza potřebnosti poukazují na pozitivní dopad dobrovolnictví v kontextu komunity města i celé občanské společnosti. Proto je v teoretické části práce popsána občanská společnost jako nedílná součást demokratické společnosti.

Praktická část práce je věnována samotnému projektu, jehož cílem je vytvoření podmínek a následné zapojení mladých lidí do dobrovolnického programu Studentský dobrovolnický klub. Projekt se především zaměřuje na zapojení do dobrovolnického programu mládeže z Dětského domova v Kroměříži, s nímž doposud žádné dobrovolnické centrum nespolupracovalo. Projekt může přinést cenné dovednosti a zkušenosti právě mládeži z dětského domova, může je zapojit do komunity města a přinést jim možnost smysluplného trávení volného času. V prostoru Studentského dobrovolnického klubu, který organizuje nestátní nezisková organizace ADRA, mohou mladí lidé navazovat přátelství s ostatními vrstevníky, společně se rozvíjet, a přitom přispívat společnosti dobrovolnickou činností. Navíc může projekt pozitivně ovlivnit duševní pohodu seniorů, za kterými budou dobrovolníci ze Studentského dobrovolnického klubu docházet. Projekt může podporovat vzájemné učení mezi generacemi, kde mladí dobrovolníci mohou získávat životní moudrost od starších, zatímco senioři se mohou díky dobrovolníkům seznamovat s moderními technologiemi a trendy současnosti. Projekt může přispět k celkovému upevnění vztahů vybrané skupiny seniorů a mladých lidí ve městě Kroměříž.

Závěrem lze říci, že dobrovolnictví je stále se rozvíjející aktivita, která může mít pozitivní dopad na všechny zúčastněné strany, pokud je dobře koordinována. Otázkou však zůstává, zda je v dnešní uspěchané a na výkon směřující společnosti pro dobrovolnictví dostatek prostoru a energie.

Bibliografie

ARONOVÁ, Klára, 2008. Dobrovolnictví v Domovech pro seniory, Příklady dobré praxe, Online. Praha: HESTIA, dostupné z: <https://www.hest.cz/cdn/public/001000.pdf>. [citováno 2024-3-15].

BRABCOVÁ, Eliška, 2012. Žáci s problémovým chováním na základní škole. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta. s. 8, Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/v62en/?info> [citováno 2024-3-25]

BROZMANOVÁ GREGOROVÁ, Alžběta, Alžběta FRIMMEROVÁ, Jana ŠOLCOVÁ, 2019. Dobrovolnictvo v zariadeniach sociálnych služieb, 1. vydání, Stupava: Platforma dobrovolníckých centier a organizácií, ISBN 978-80-973034-2-6.

BROZMANOVÁ GREGOROVÁ, Alžběta A Martin STACHOŇ, Volunteering in the Context of Social Work – Historical Connection and Perspectives, Historia i politika, Nr. 12 (19), 2014 s. 97 – 110, dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/276345347_Volunteering_in_the_Context_of_Social_Work_-_Historical_Connection_and_Perspectives [citováno 2024-4-6]

BRUMOVSKÁ, Tereza, Gabriela MÁLKOVÁ SEIDLOVÁ, 2010. Mentoring: Výchova k profesionálně vedenému dobrovolnictví, Praha: Portál, s. 4 – 22, ISBN: 9788073677725

ERIKSON, Erik, 1950. Dětství a společnost. ISBN 80-7203-380-8. Praha: Argo 20

HAŠKOVCOVÁ, Helena, 2010. Fenomén stáří, 2. přeprac. vydání, Vyd: Havlíček Brain Team, s. 306, ISBN:978-80-87109-19-9.

JANEBOVÁ, Radka, 2014. Kritická sociální práce. Univerzita Hradec Králové, Ústav sociální práce, Gaudeamus 2014, s. 7 – 19 dostupné z: https://www.uhk.cz/file/edee/filozoficka-fakulta/studium/janebova_-_kriticka_socialni_prace.pdf. [citováno 2024-4-6]

JIRÁSKOVÁ, Věra a kol., 2005. Mezigenerační porozumění a komunikace. Praha: Eurolex Bohemia, s. 22 – 23.

FRIČ, Pavol a Martin VÁVRA, 2012. Tři tváře komunitního dobrovolnictví, Hestia [online], dostupné z: <https://www.hest.cz/cdn/public/001140.pdf> [citováno 2024-4-6]

FRIČ, PAVOL. 2011. (4) Současné trendy dobrovolnictví a sociální práce. Dobrovolnictví a sociální práce. Sociální práce/sociální práce. Str. 8 – 9

KAPPL, Miroslav, 2014. Úvod do teorií a metod sociální práce s komunitou. Univerzita Hradec Králové, Ústav sociální práce, Gaudeamus, s. 12 – 42, ISBN: 978-80-7435-401-4

KITLIŇSKÁ, Jana, 2012. Dobrovolnictví jako příležitost k mezigeneračnímu učení, Sociální práce/sociální práce (4), s. 126 – 133, dostupné z: <https://socialniprace.cz/wp-content/uploads/2020/11/2012-4.pdf>. , [citováno 2024-4-6]

KREBS, Vojtěch a kolektiv, 2015. Sociální politika. 6., přepracované a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7478-921-2.

MARTÍNEK, Zdeněk, 2009. Agresivita a kriminalita školní mládeže. 1. vyd. Praha: Grada, ISBN 978-80-247-2310-5

MATOUŠEK, Oldřich a kol., 2013. Encyklopedie sociální práce. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0366-7

MATOUŠEK, Oldřich a Andrea MATOUŠKOVÁ, 2011. Mládež a delikvence: možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže. Online. Praha: Portál, ISBN 978-80-7367-825-8.

MATULAYOVÁ, Tatiana, 2011. Vytváranie prodobrovolnickej kultúry občianskym vzdelávaním. Sborník konference k dobrovolnictví 2011 s. 24 – 26, dostupné z: <https://www.unesco-kromeriz.cz/documents/publikace/25/dobrovolnictvi-opora-obcanske-spolecnosti-9-a-10-kvetna-2011.pdf>. [citováno 2024-4-6].

MATULAYOVÁ, Tatiana a Pavlína JURNÍČKOVÁ., 2016 Motivace k dobrovolnictví. [online]. Univerzita Palackého v Olomouci, s.109, ISBN 978-80-244-5110-7. [citováno 2024-4-6].

MIOVSKÝ, Martin a kol., 2015. Výkladový slovník základních pojmů školské prevence rizikového chování. Praha: Klinika adiktologie, 1. lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Praze a Všeobecná fakultní nemocnice v Praze & Togga, s. 111, ISBN 978- 80-87258-89-7.

MAREŠ, Petr, 2006. Faktory sociálního vyloučení. Praha: VÚPSV. s. 7, ISBN: 80-87007-15-8.

MAŠÁTOVÁ, Anna, 2017. Využití mentoringu jako nástroje rozvoje zaměstnanců: Hodnocení vybraných aspektů mentoringového programu z pohledu jeho účastníků. Magisterská diplomová práce, Fakulta sociálních studií, Masarykova univerzita, Brno, dostupné z: https://is.muni.cz/th/htj4d/DP_final_Masatova.pdf. [citováno 2024-4-6].

NAVRÁTIL, Pavel, 2000. Úvod do teorií a metod sociální práce. 1. vyd. Brno: Národní centrum pro rodinu, s. 6 – 15, ISBN: 80-903070-0-0.

NEGUERUELA, Mercedes, Macarena SANCHEZ-IQUIERDO, Maria DAVILA DE LEON, 2020, Benefits of Volunteering in Young People at Risk of Social Exclusion, Irish Journal of Applied Social Studies, Vol. 20 (1), s. 47 – 56 dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/339386773_Benefits_of_Volunteering_in_Young_People_at_Risk_of_Social_Exclusion. , [citováno 2024-3-26]

PAOLINI, Giulia, 2013. Youth Social Exclusion and Lessons from Youth Work. European Commission, [citováno 2024-4-1] Dostupné z: <https://ec.europa.eu/assets/eac/youth/library/reports/eurydice-study-social-exclusion-2013.pdf>.

PUNOVÁ, Monika, 2012. Konceptuální vymezení resilienční sociální práce s mládeží. Sociální práce/sociálna práca (4), s. 67 – 75.

SOZANSKÁ, Olga a Jiří TOŠNER, 2002, Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích Praha Portál, s. 31- 140, ISBN: 80-7367-178-6.

STAŇKOVÁ, Zuzana a kol., 2020. Sociální práce s komunitou. Ostravská univerzita, Fakulta sociálních studií, s. 7 -10, ISBN: 978-80-7599-218-5

ŠIKLOVÁ, Jiřina, 2001. Dárcovství a dobrovolnictví v České republice: Výsledky výzkumu NROS a AGNES. In Má dobrovolnictví budoucnost [online]. s. 19 Dostupné z: www.unesco-kromeriz.cz/sbornik2001/siklova.htm

TOŠNER, Jiří a kol., 2014. Metodika dobrovolnictví v obcích – Jak na to? [online], AGNES, o. s. ISBN 978- 80-87549-004.

VÁGNEROVÁ, Marie, 2008. Vývojová psychologie I. – dětství a dospívání. Dotisk 1. vyd. Praha: Karolinum, ISBN 978-80-246-0956-0.

VÁGNEROVÁ, Marie, 2004. Psychopatologie pro pomáhající profese. Praha: Portál, s. 45-46 ISBN: 80-717-8802-3.

ZLÁMALOVÁ, Jana, 2010. Rozvoj osobnosti dítěte v dětském domově, diplomová práce, Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, s. 42, Olomouc 2010, [citováno 2024-4-6]

Webové stránky:

ADRA o. p. s, 2024. Online. [citováno 2024-4-6] Dostupné z: <https://adra.cz/jak-pomahame/dobrovolnictvi/frydek-mistek/nase-aktivity/dobrovolnictvi-u-deti/>

AGENTURA PRO SOCIÁLNÍ ZAČLEŇOVÁNÍ, 2024. Online. Tematický akční plán – Kroměříž – 2019, [citováno 2024-4-6] Dostupné z: <https://www.socialni-zaclenovani.cz/dokument/>

EVROPSKÝ SBOR SOLIDARITY, 2024. Online. [citováno 2024-4-1] Dostupné z: https://youth.europa.eu/solidarity_cs

EU YOUTH STRATEGY, 2024. Online. [citováno 2024-4-1] Dostupné z: https://youth.europa.eu/strategy_en

HESTIA, 2024. Online. Metodika dobrovolníků v sociálních službách. [citováno 2024-4-1], Dostupné z: <https://www.hest.cz/cdn/public/001597>

MINISTERSTVO VNITRA, 2024. Online. Sociální vyloučení, dobrá praxe a řešení. [citováno 2024-4-6] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/volnocasove-aktivity.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

Koncepční dokumenty a etické standardy:

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2017. Koncepce rodinné politiky. Online. [citováno 2024-4-6] Dostupné také z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Koncepce_rodinne_politiky.pdf/5d1efd93-3932-e2df-2da3-da30d5fa8253

SEŠIT SOCIÁLNÍ PRÁCE 2/2015, MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, Role sociálního pracovníka v komunitní práci. Online. [citováno 2024-4-6] Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/953091/2ssp.pdf/62383101-41e1-6dd6-c205-da6e91bfa48e>

PLÁN SOCIÁLNÍHO ZAČLEŇOVÁNÍ MĚSTA KROMĚŘÍŽE 2022 – 2025, 2022, Online. [citováno 2024-4-6] Dostupné z: <https://www.mesto-kromeriz.cz/urad/dokumenty-a-informace/plany-a-koncepce/plan-socialniho-zaclenovani-mesta-kromerize>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2023, Strategie sociálního začleňování 2021 – 2030. 3. aktualizované vydání Online. [citováno 2024-4-6], Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225517/Strategie+soci%C3%A1ln%C3%ADho+za%C4%8Dle%C5%88ov%C3%A1n%C3%AD+2021-2030_aktualizace+2023.pdf/fec71d0b-c783-53e1-4b37-b73c7d591ec0

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2023, Akční plán 2024 – 2026, Strategie sociálního začleňování 2021 – 2030, Online. [citováno 2024-4-6] dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/225517/Ak%C4%8Dn%C3%AD+pl%C3%A1n+20242026+Strategie+soci%C3%A1ln%C3%ADho+za%C4%8Dle%C5%88ov%C3%A1n%C3%AD+2021-2030.pdf/c5686f65-b67f-acd4-d96f-47dfb450cfc9>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ A TĚLOVÝCHOVY, 2024. Evropská strategie pro mládež, [citováno 2024-3-25], Dostupné z: <https://www.msmt.cz/mladez/evropska-strategie-pro-mladez>

Zákony a vyhlášky:

Zákon č. 198/2002 Sb. o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě), [citováno 2024-3-26], Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-198#cast1>

Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, [citováno 2024-3-26] Dostupné z:
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>

Abstrakt

Tato bakalářská práce s názvem Dobrovolnický projekt pro mládež se zaměřuje na zapojení mladých lidí do dobrovolnického projektu ve městě Kroměříž. Projekt reaguje na stále se zvyšující skupinu mládeže, která je ohrožená rizikovým chováním a sociálním vyloučením. Dobrovolnická činnost může být pro mladé lidi smysluplným trávením volného času, z kterého mohou mít benefity i v oblasti osobního rozvoje. Projekt se zaměřuje na mezigenerační dobrovolnictví, mladí dobrovolníci mohou navštěvovat seniory v sociálních zařízeních a tím přispívat k lidskému kontaktu a duševní pohodě seniorů, kteří často trpí osamělostí. První část práce je teoretická, představuje dobrovolnictví, jeho management a etický kodex. Teoretická část práce zasazuje dobrovolnictví do sociální politiky a teorií a metod sociální práce. Praktická část práce představuje návrh dobrovolnického projektu pro mládež pod nestátní neziskovou organizací ADRA, která má dobrovolnický program pro mládež zaměřený na studenty středních škol. Záměrem projektu je nabídnout dobrovolnictví mladým lidem, kteří jsou často ohroženi rizikovým chováním, jako jednu z možností trávení volného času. Cílem návrhu projektu této bakalářské práce je zapojit do fungujícího dobrovolnického programu také mládež z Dětského domova v Kroměříži.

Klíčová slova: dobrovolnictví, mládež, sociální vyloučení, rizikové chování, občanská společnost, komunitní sociální práce

Abstract

This bachelor thesis entitled Volunteer project for youth, focuses on the involvement of young people in a volunteer project in the city of Kroměříž. The project responds to an ever – growing group of youth, who are at risk of risky behaviour and social exclusion. Volunteering can be a meaningful way for young people to spend their free time, which can also benefit their personal development. The project focuses on intergenerational volunteering, young volunteers can visit the elderly in social institutions, thus contributing to human contact and the mental well – being of elderly who often suffer from loneliness. The first part of the thesis is theoretical, introducing volunteering, its management and code of ethics. The theoretical part of the thesis situates volunteering in social policy and social work theories and methods. The practical part of the thesis presents a proposal for a youth volunteering project under the non-governmental non-profit organization ADRA, which has a youth volunteering program aimed at high school students. The intention of the project is to offer volunteering to young people, who are often at risk of risky behaviour, as one of the options for spending their free time. The aim of the project proposal of this bachelor thesis is to involve youth from the Children´s Home in Kroměříž in a functioning volunteering programme.

Key words: volunteering, youth, social exclusion, risk behaviour, civil society, community social work

Seznam obrázků

Obrázek 1: Proces managementu dobrovolnictví	20
Obrázek 2: Mapa území obce Kroměříž.....	42